

การวิเคราะห์การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน
ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบางรัก 3

สารนิพนธ์
ของ
วรัชนี หลงสกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
ตุลาคม 2550

การวิเคราะห์การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน
ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบางรัก 3

สารนิพนธ์
ของ
วรัชนี หลงสกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
ตุลาคม 2550
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิเคราะห์การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน
ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบางรัก 3

บทคัดย่อ
ของ
วารัชนี หลงสกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
ตุลาคม 2550
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วรัชนี หลงสกุล. (2550). การวิเคราะห์การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน :
ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบางรัก 3. สารนิพนธ์ รป.ม.
(นโยบายสาธารณะ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร.วรพิตย์ มีมาก.

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชน ศึกษา
เฉพาะกรณีสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบางรัก 3

กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานจำนวน 20 คน และผู้เสียภาษีที่มาใช้บริการยื่น
แบบและชำระภาษี จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถามที่
วิเคราะห์ความเชื่อถือได้แล้ว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test F-test และหาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่มี
ผลต่อการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ(Stepwise
Multiple Regression)

ผลการศึกษาพบว่า

1. การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง
2. กรรวิธีในการชำระภาษี การบังคับใช้กฎหมาย ระดับการพัฒนาของประเทศ และ
การอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี เป็นสาเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของ
ประชาชน

**THE ANALYSIS OF TAX EVASION OF PEOPLE : A CASE STUDY OF REVENUE
BRANCH OFFICE, BANGRAK 3 AREA**

**AN ABSTRACT
BY
VARATCHANEE LONGSAKUL**

**Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Public Administration Degree in Public Policy
at Srinakharinwirot University
October 2007**

Varatchanee Longsakul. (2007). *The Analysis of Tax Evasion of People : A Case Study of Revenue Branch Office, Bangrak 3 Area*. Master's Project, M.P.A. (Public Policy). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Assoc Prof. Dr. Worapit Meemak.

This research was aimed to study tax evasion of people , a case study of Revenue Branch office, bangrak 3 area.

20 officials and 80 taxpayers were samples to be studied. Data were collected by reliability-tested questionnaire and analyzed through percentage, means, standard deviation, t-test, F-test and Stepwise Multiple Regression(used for analyzing factors influencing tax evasion of people)

Results were as follows.

1. Tax evasion of people tended to be in moderate level.
2. Factors influencing tax evasion of people were tax payment procedure, tax law enforcement, economic development level and convenience in tax payment.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.วรพิตย์ มีมาก อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ท่านเป็นแบบฉบับของอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับศิษย์และงานด้านวิชาการอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ชีวินทร์ ฉายาชาลิต และ อาจารย์จักราทิพย์ ธนาคม ที่ได้ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในการสอบสารนิพนธ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยรู้ว่าการศึกษามีได้สิ้นสุดลงเพียงแต่การทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลงได้เท่านั้น แต่จะต้องนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ด้วยความซื่อสัตย์ ความมีจริยธรรม และ คุณธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานและต่อประเทศชาติ

ท้ายสุดผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานทุกท่านรวมทั้งผู้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติงาน ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบางรัก 3 เพื่อน ๆ น้อง ๆ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชานโยบายสาธารณะ รุ่นที่ 3 พี่สาว น้องสาว ทุกท่านที่กล่าวมานี้เป็นผู้ที่คอยให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งให้กำลังใจยามที่เกิดความท้อแท้ ขอขอบคุณท่านผู้เขียนตำรา ท่านเจ้าของแนวความคิด ท่านเจ้าของบทความต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งอ้างอิงแนวคิด ที่ใช้ในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ และท่านผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม รวมทั้งข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้

วรัชนี หลงสกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของเรื่อง.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีอากร.....	7
แนวความคิดเกี่ยวกับระบบภาษีที่ดี.....	10
ความสนใจในการเสียภาษี.....	12
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีอากร.....	15
ทำไมคนจึงหลีกเลี่ยงภาษีอากร.....	17
มูลเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงภาษีอากร.....	18
สาเหตุของการหลบหนีและการหลีกเลี่ยงภาษีอากร.....	20
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	23
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	28
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	28
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	29
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	32

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	47
บรรณานุกรม.....	
55	
ภาคผนวก.....	58
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	64

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ตารางเปรียบเทียบผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลตามหน่วยงานจัดเก็บ ไตรมาสแรกของปีงบประมาณ 2550.....	2
2	ตารางสรุปเป็นรายการจัดเก็บ.....	2
3	แสดงข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการ ศึกษา ระยะเวลาของการรับราชการ และรายได้ต่อเดือน.....	32
4	แสดงข้อมูลทั่วไปของประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษี จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	34
5	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับมูลเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร.....	36
6	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน.....	39
7	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีต่อการ หลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามเพศ.....	40
8	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีต่อการ หลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามอายุ.....	40
9	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีต่อการ หลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	40
10	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีต่อการ หลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามระยะเวลาของการรับ ราชการ.....	41
11	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีต่อการ หลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	41
12	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษี ที่มีต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามเพศ.....	42
13	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษี ที่มีต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามอายุ.....	42
14	แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความคิดเห็นที่มีต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษี อากรของประชาชน จำแนกตามอายุ.....	43
15	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษี ที่มีต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามอาชีพ.....	43
16	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษี ที่มีต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามระดับการศึกษา	44

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
17 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษี ที่มีต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามรายได้เฉลี่ย ต่อเดือน.....	44
18 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความคิดเห็นที่มีต่อการหลีกเลี่ยงการเสีย ภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	45
19 แสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของตัวแปรที่ใช้ทำนายการหลีกเลี่ยง การเสียภาษีอากรของประชาชน.....	46

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของเรื่อง

รัฐบาลซึ่งทำหน้าที่ฝ่ายบริหารมีกิจการงานที่ต้องทำมากมาย เงินจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ การบริหารงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อาจเปรียบได้ว่ารัฐบาลก็เหมือนกับหัวหน้าครอบครัวซึ่งต้องดูแลบ้านช่อง บุตรธิดา รวมทั้งผู้ที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูให้มีความสุข ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวก็ต้องหาเงินมาเพื่อนำมาใช้จ่ายภายในครอบครัวของตน รัฐบาลก็เช่นเดียวกันต้องมีเงินไว้ใช้จ่ายในกิจการที่เกี่ยวกับการบริหารประเทศ หากรัฐบาลไม่มีเงินก็ยากที่จะสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้กับประเทศได้ รัฐบาลจึงต้องมีเงินอันเป็นรายรับเพื่อมาใช้จ่ายในการบริหารประเทศ

รายรับของรัฐบาล อาจจำแนกได้ดังนี้

1. รายรับที่เป็นรายได้ คือ รายรับที่รัฐบาลได้มาโดยไม่ต้องมีภาระต้องชดใช้คืนในภายหลัง รายรับประเภทนี้ได้แก่

1.1 ภาษีอากร

1.2 การหาประโยชน์จากทรัพย์สินและการขายสินค้าหรือบริการ

1.3 รายได้จากรัฐพาณิชย์

2. รายรับที่มีไ้รายได้ รายรับที่มีไ้รายได้นี้รัฐบาลมิได้หารายได้มา แต่ใช้วิธีไปกู้เขามา เป็นรายรับที่รัฐบาลมีภาระต้องชดใช้คืนในภายหลังซึ่งก็คือเงินกู้นั่นเอง โดยจำแนกออกเป็น

2.1 การกู้เงินจากภายในประเทศ

2.2 การกู้เงินจากต่างประเทศ

รายรับที่ถือว่าเป็นรายได้ที่สำคัญที่สุดของรัฐบาลก็คือ รายรับจากการจัดเก็บภาษีอากร เมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่น ๆ

**ตารางเปรียบเทียบผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลตามหน่วยงานจัดเก็บ
ไตรมาสแรกของปีงบประมาณ 2550**

หน่วย : ล้านบาท

หน่วยงานที่จัดเก็บ	เก็บได้ 2549	เก็บได้ 2550	ประมาณการทั้งปี ตามเอกสารปม. 1,420,000 ลบ.	เปรียบเทียบปีนี้/			
				ปีก่อน		ประมาณการ	
				จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
กรมสรรพากร	195,439	210,224	207,550	14,785	7.6	2,673	1.3
กรมสรรพสามิต	62,954	74,095	66,979	11,141	17.7	7,116	10.6
กรมศุลกากร	26,612	23,198	22,475	(3,414)	(12.8)	723	3.2
หน่วยงานอื่น	21,421	44,685	42,192	23,264	108.6	2,493	5.9
รวมรายรับทั้งสิ้น	306,426	352,202	339,196	45,776	14.9	13,005	3.8
หัก							
ค่านาฬิกา							
กรมสรรพากร	36,862	40,252	38,407	3,390	9.2	1,845	4.8
จัดสรรรายได้จาก vat							
ให้ อบจ.	2,182	2,277	2,165	95	4.4	112	5.2
เงินกันชนชดเชยภาษี							
สำหรับสินค้า	2,781	2,443	2,327	(338)	(12.2)	116	5.0
รวมรายได้สุทธิ	264,601	307,230	296,297	42,629	16.1	10,932	3.7

ในปีงบประมาณ 2550 ประมาณการรายได้ของรัฐบาลสุทธิตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย กำหนดไว้ 1,420,000 ล้านบาท โดยมีสมมติฐานว่าเศรษฐกิจมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 4.8 และอัตราเงินเฟ้ออยู่ที่ร้อยละ 3.5 ซึ่งกรมที่จัดเก็บภาษีทั้ง 3 กรม ได้แก่ กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต และ กรมศุลกากร จะต้องจัดเก็บรายได้รวม 1,518,000 ล้านบาท สรุปเป็นรายการจัดเก็บ ได้ดังนี้

หน่วยงาน	ประมาณการ 2550 (ล้านบาท)
กรมสรรพากร	1,141,000
กรมสรรพสามิต	289,000
กรมศุลกากร	88,000
รวมรายได้ 3 กรม	1,518,000

ที่มาของข้อมูลและภาพประกอบ (กรมสรรพากร. 2550: ออนไลน์)

กรมสรรพากรเป็นหน่วยราชการในสังกัดกระทรวงการคลัง มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเสนอแนะนโยบายการจัดเก็บภาษีอากรต่อกระทรวงการคลัง ซึ่งในปัจจุบันกรมสรรพากรก็ได้จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ในหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นทางด้านแผ่นพับ สื่อวิทยุหรือโทรทัศน์ รวมทั้งทางเว็บไซต์ของกรมสรรพากรเอง(www.rd.go.th) ดังนั้น เพื่อให้การจัดเก็บภาษีอากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กรมสรรพากรจึงกำหนดวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินงานดังนี้

1. จัดเก็บภาษีในระดับที่เหมาะสมและทั่วถึง ด้วยค่าใช้จ่ายที่ต่ำของกรมสรรพากรและของผู้เสียภาษี

2. มุ่งพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยให้แข่งขันกับต่างประเทศได้

3. สร้างความเข้าใจของผู้เสียภาษี ให้เห็นว่าผู้อื่นเสียภาษีถูกต้องครบถ้วน

4. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์มีประสิทธิภาพและเที่ยงธรรม

บทบาทในการมุ่งเน้นให้เกิดความเป็นธรรม ความเสมอภาคแก่ผู้เสียภาษี พยายามยกระดับความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชน และให้บริการที่ดีแก่ผู้เสียภาษี โดยมีแนวทางในการดำเนินการ คือ

1. ให้บริการที่ดีแก่ผู้เสียภาษีด้วยความเต็มใจ

2. ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เสียภาษี เพื่อให้เกิดความสมัครใจในการปฏิบัติตาม

กฎหมายและระเบียบในระดับสูงสุด

3. ให้คำแนะนำถึงสิทธิและความรับผิดชอบในการเสียภาษี

4. ให้ทราบขอบเขตของการปฏิบัติตามกฎหมาย และผลของการไม่ปฏิบัติตาม

กฎหมาย

5. ให้มีการดำเนินการที่จำเป็น เพื่อให้มีการบริหารงานและจัดเก็บที่เหมาะสม

6. หาวิธีการที่ทันสมัยที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จากวัตถุประสงค์หลักและแนวทางในการดำเนินการที่ได้กำหนดไว้ให้เจ้าหน้าที่ของกรมสรรพากรยึดถือเป็นนโยบายในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ประชาชนเกิดความสมัครใจในการเสียภาษีตามคำขวัญของกรมสรรพากรที่ว่า "เต็มใจ เต็มใจ ให้บริการ" แต่ก็ยังมีประชาชนอีกเป็นจำนวนมากไม่น้อยที่มีความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงหรือต้องการที่จะเสียภาษีให้น้อยกว่าจำนวนที่จะต้องจ่ายจริง อันเป็นการทำให้รัฐต้องสูญเสียรายได้ที่ควรจะได้ เพื่อนำมาเป็นงบประมาณแผ่นดินในการพัฒนาประเทศของเรา ยกตัวอย่างเช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จะจัดเก็บได้จากข้าราชการ พนักงานของบริษัทห้างร้านต่าง ๆ ที่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ หรือที่เรียกกันจนติดปากว่า มนุษย์เงินเดือน สำหรับพวกร้านค้า หรือแผงลอยต่าง ๆ นั้น มีก็รายที่จะเสียภาษีอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย

บางรายก็ไม่ยอมเสียเลยหรือที่ยอมเสียก็แจ้งยอดรายได้ที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ในบางรายขายกล้วยเตี๋ยขามละ 50 บาท แต่แจ้งรายรับกับเจ้าหน้าที่ว่าขามละ 20 บาท ข้าวต้มทะเลราคาขายขามละ 200 บาท แต่แจ้งว่าขามละ 50 บาท บางคนที่มีบ้านหรือตึกแถวให้เช่าก็แจ้งยอดรายรับไม่ตรงกับความเป็นจริง บางรายที่ทำสัญญาเช่า(ค่าเช่าหรือค่าแป๊ะเจี๊ยะ) ก็ไม่ยอมนำเงินได้ในส่วนนั้นมายื่นชำระภาษี ภาษีเงินได้นิติบุคคล เงินได้ประเภทนี้เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าไม่มีนิติบุคคลรายใดเลยที่จะทำบัญชีเพียงเล่มเดียว แต่จะทำตั้งแต่สองเล่มขึ้นไป โดยจะมีหนึ่งเล่มสำหรับให้เจ้าหน้าที่จากกรมสรรพากรตรวจสอบ ซึ่งก็จะเป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่าจะต้องมีการปรับเปลี่ยนรายได้ที่จะนำมาชำระภาษีให้น้อยลง และอีกประเภทหนึ่งก็คือภาษีมูลค่าเพิ่ม แม้ว่าภาษีประเภทนี้จะจัดเก็บได้จากการบริโภคของประชาชนโดยทั่วไป แต่ก็มีผู้ประกอบการบางรายที่ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตโดยการใช้ใบกำกับภาษีปลอมมาแสดงเพื่อให้ภาษีที่ต้องชำระลดน้อยลงหรือสามารถนำไปขอคืนภาษีได้ และที่สุดของที่สุดในตอนนี้ก็คือการทำธุรกิจเกี่ยวกับการให้เช่าเครื่องรางของขลัง เพราะมูลค่าของธุรกิจด้านนี้ในขณะนี้มียอดมหาศาล ไม่ว่าผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายเขาเหล่านั้นจะทราบหรือไม่ว่าเขาจะต้องนำรายได้ไม่ว่าจากการผลิตหรือจากการให้เช่ามายื่นแบบแสดงรายการเพื่อชำระภาษี

คำถามการวิจัย

1. การหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชนเป็นอย่างไร
2. มีปัจจัยใดที่เป็นสาเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงภาษีอากร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษารั้งนี้เป็นการศึกษาถึงมูลเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน และแนวทางการแก้ไขปัญหาการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. พื้นที่ในการวิจัยคือ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบางรัก 3 แขวงสีลม เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ซึ่งรับผิดชอบผู้เสียภาษีที่มีภูมิลำเนาหรือสถานประกอบการที่อยู่ในแขวงสีลม เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร
2. ประชากรผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยประกอบด้วย
 - 2.1 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบางรัก 3

2.2 ประชาชนในหลากหลายอาชีพที่ยื่นแบบชำระภาษี ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบางรัก 3 เช่น อาชีพข้าราชการ ค้าขาย รับจ้าง นักธุรกิจ นักวิชาการ นักศึกษา และอาชีพอื่น ๆ

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม - กันยายน 2550

4. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่นำมาใช้ 2 ประเภท คือ

4.1 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน

4.2 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

4.2.1 วัฒนธรรมการเสียภาษีอากรของคนไทย

4.2.2 ระดับการพัฒนาของประเทศ

4.2.3 การเปรียบเทียบ ซึ่งได้แก่ การเปรียบเทียบผลได้ผลเสียของการชำระหรือไม่ชำระภาษีอากร

4.2.4 พฤติกรรมเอาอย่าง

4.2.5 การให้บริการของเจ้าหน้าที่

4.2.6 การอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี

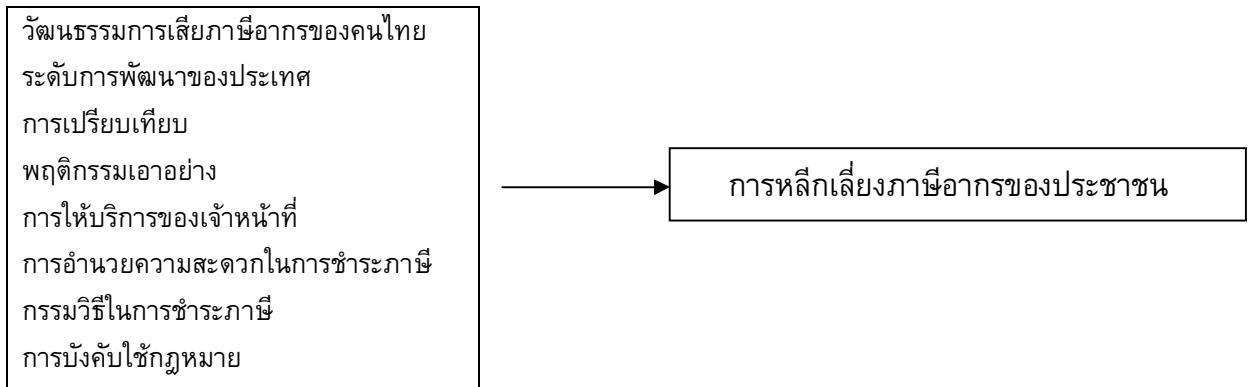
4.2.7 กรรมวิธีในการชำระภาษี

4.2.8 การบังคับใช้กฎหมาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาในการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชน
2. เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิธีปฏิบัติ ระเบียบ และพัฒนาระบบการบริหารการจัดเก็บภาษีอากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาษีอากร หมายถึง สิ่งที่รัฐบาลบังคับเรียกเก็บจากราษฎรและนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยมีได้มีเงื่อนไขให้สิ่งตอบแทนโดยตรงแก่ผู้เสียภาษีอากร

การหลีกเลี่ยงภาษีอากร(Tax Evasion) หมายถึง การเจตนาจงใจหลีกเลี่ยงภาษีอากรโดยทุจริตหรือโดยผิดกฎหมาย เช่น จัดทำบัญชี 2 ชุด เจตนาแจ้งข้อความเท็จ เป็นต้น ซึ่งกรณีนี้มีบทกำหนดโทษตามประมวลรัษฎากรทั้งทางแพ่งและทางอาญาแล้วแต่ประเด็นความผิด

สมมติฐานของการวิจัย

1. การหลีกเลี่ยงภาษีอากรอยู่ในระดับสูง
2. วัฒนธรรมการเสียภาษีอากรของคนไทย ระดับการพัฒนาของประเทศ การเปรียบเทียบ พฤติกรรมเอาอย่าง การให้บริการของเจ้าหน้าที่ การอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี กรรมวิธีในการชำระภาษี และ การบังคับใช้กฎหมาย มีอิทธิพลต่อการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีอากร

ในการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาลนั้น อาจสรุปวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีอากรต่างๆ ดังนี้ (สมคิด บางโม. 2536: 25-26)

1. เพื่อเป็นรายได้ของรัฐ วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดของการจัดเก็บภาษีอากรก็เพื่อหารายได้เข้ารัฐ เพื่อจัดสรรเป็นงบประมาณรายจ่าย สำหรับนำไปใช้ในกิจการที่จำเป็นต่างๆ เป็นต้นว่า การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบภายใน การประชาสัมพันธ์ การศึกษา การคมนาคม การเศรษฐกิจ และการอื่น ๆ

2. เพื่อการควบคุม วัตถุประสงค์ประการต่อไปของการจัดเก็บภาษีอากรก็เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริโภคของประชาชน เช่น สินค้าใดที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนหรือเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย ก็จะเข้าควบคุมโดยจัดเก็บภาษีในอัตราสูงเพื่อให้สินค้าเหล่านี้มีราคาแพงประชาชนจะได้บริโภคน้อยลง

3. เพื่อการกระจายรายได้ รัฐมีหน้าที่ลดช่องว่างรายได้ของประชากรให้ทัดเทียมกัน โดยการจัดเก็บภาษีในอัตราสูง(อัตราก้าวหน้า) (ไกรยุทธ ธีรยาคินันท์. 2521: 45-48) ได้กล่าวว่า นักทฤษฎีภาษีในอดีตได้เสนอ ทฤษฎีการเสียสละ(Sacrifice Theories) ซึ่งรู้จักกันในนามที่กว้างกว่าก็คือ ทฤษฎีความสามารถที่จะเสีย(Ability-to-pay Theory or Approach) ทฤษฎีที่อาศัยหลักการเสียสละนี้อิงข้อสมมติฐานว่า ภาระประโยชน์ที่ได้รับจากเงินได้หน่วยสุดท้ายลดลงเมื่อ เงินได้ของบุคคลเพิ่มขึ้น ทฤษฎีนี้พิจารณาการเสียภาษีให้แก่รัฐในลักษณะเป็นการเสียสละ ภาระประโยชน์ ที่บุคคลพึงจะได้รับจากจำนวนเงินที่เสียเป็นภาษีให้แก่รัฐ โดยอาศัยเกณฑ์หลักความเป็นธรรม ทฤษฎีการเสียสละระบุว่า การเสียสละของผู้เสียภาษีทุกคนควรเท่ากัน แต่การเสียสละที่เท่ากันนี้ หมายความว่าอะไร คำถามเช่นนี้นำไปสู่การแจกแจงทฤษฎีการเสียสละออกเป็น 3 แขนงด้วยกัน คือ การเสียสละสัมบูรณ์ที่เท่ากัน(Equal Absolute Sacrifice) การเสียสละในอัตราส่วนที่เท่ากัน(Equal Proportional Sacrifice) และการเสียสละหน่วยสุดท้ายที่เท่ากัน(Equal Marginal Sacrifice)

การเสียสละสัมบูรณ์ที่เท่ากัน โดยย่อๆ หลักการเสียสละสัมบูรณ์ที่เท่ากันนั้น หมายความว่า ผู้เสียภาษีทุกคนได้เสียเงินภาษี(ซึ่งต่างกันหากมีเงินได้ที่ต่างกัน) ในลักษณะที่ทำให้ทุกคนสูญเสียจำนวนภาระประโยชน์ที่เท่ากัน

การเสียสละในอัตราส่วนที่เท่ากัน หลักการเสียสละในอัตราส่วนที่เท่ากันนั้น หมายถึง การเสียเงินภาษีของผู้เสียภาษีนั้น ทำให้สัดส่วนหรืออัตราส่วนของจำนวนอรรถประโยชน์ที่เสียไปเพราะภาษีเทียบกับยอดรวมของอรรถประโยชน์จากเงินได้ที่มีอยู่ทั้งหมด เท่ากันทุกคน

การเสียสละหน่วยสุดท้ายที่เท่ากัน หลักการเสียสละหน่วยสุดท้ายที่เท่ากัน หมายความว่า ผู้เสียภาษีทุกคนได้เสียเงินภาษี(ในจำนวนมากน้อยต่างกัน) ในลักษณะที่ว่า อรรถประโยชน์จากเงินภาษีบาทสุดท้ายที่เสียของผู้เสียภาษีทุกคน ต้องมีจำนวนหน่วยที่เท่ากัน

เนื่องจากอรรถประโยชน์จากเงินได้แต่ละบาทของบุคคลนั้น แตกต่างกันและลดลงเรื่อย ๆ เมื่อบุคคลมีเงินได้สูงขึ้น ๆ ตามสมมุติฐานข้างต้น จำนวนเงินภาษีที่จะเสียจึงแตกต่างกันไป เมื่อผู้เสียภาษีมียกเงินได้ต่างระดับกัน ไม่ว่าจะอาศัยหลักการเสียสละลักษณะใดก็ตามแต่จำนวนเงินภาษีที่เสีย เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเงินได้ที่มีอยู่แล้ว จะเป็นอัตราภาษีประเภทใดนั้น สุดแล้วแต่ว่าอัตราการเปลี่ยนแปลง(ลดลง) ของอรรถประโยชน์เมื่อเงินได้เพิ่มขึ้น หากอัตราการลดลงของอรรถประโยชน์สูงมาก(กล่าวคือลดลง ในอัตราที่เพิ่มขึ้น) เมื่อเงินได้สูงขึ้น ๆ อัตราภาษีที่เสีย เมื่อพิจารณาจากระดับของเงินได้ทั้งหมดของผู้เสียภาษี ก็จะเป็นอัตราก้าวหน้าในลักษณะเข้มข้นที่ต่างกัน ไม่ว่าจะเน้นการใช้ทฤษฎีการเสียสละหลักใดก็ตาม แต่หากอัตราการลดลงของอรรถประโยชน์ไม่สูงมาก โอกาสที่จะได้ภาษีในอัตราก้าวหน้าก็น้อยลง และจะเป็นอัตราก้าวหน้านี้ แต่เฉพาะในกรณีที่ใช้หลักเสียสละหน่วยสุดท้ายที่เท่ากัน ในกรณีที่ใช้หลักการเสียสละสัมบูรณ์ที่เท่ากันหรือ หลักการเสียสละในอัตราส่วนที่เท่ากัน อัตราภาษีที่เสียเมื่อเปรียบเทียบกับเงินได้ของผู้เสียภาษีก็เป็นเพียงภาษีอัตราตามส่วนเท่านั้นเอง

ข้อยุติก็คือ แม้ในกรณีที่ยอมรับว่าอรรถประโยชน์ของเงินได้ลดลง เมื่อเงินได้เพิ่มสูงขึ้น และการเก็บภาษีตามหลักเกณฑ์ทฤษฎีการเสียสละที่อาศัยรากฐานทฤษฎีความสามารถที่จะเสีย ภาษีที่เก็บก็ไม่จำเป็นจะต้องออกมาเป็นลักษณะอัตราก้าวหน้าเสมอไป(อย่างที่มีคนเชื่อกันมากในอดีต) มันอาจเป็นเพียงลักษณะอัตราเท่ากันหรือตามส่วนก็ได้ แต่กระนั้นก็ตามโดยอาศัยหลักความเป็นธรรมตามแนวคิดทฤษฎีการเสียสละนี้เอง นำไปสู่การเก็บภาษีจากบุคคลที่มีเงินได้ต่างกัน ในลักษณะที่ไม่เหมือนกัน(ในรูปของเงินภาษีที่เสียและลักษณะต่าง ๆ)

อย่างไรก็ดี ที่ถกเถียงกันมากก็คือ อรรถประโยชน์จากเงินได้ของบุคคลต่าง ๆ จะลดลงเสมอไปเมื่อเงินได้ของเขาเพิ่มขึ้นหรือ ซึ่งก็ไม่มีหลักฐานอะไรที่พิสูจน์ได้เช่นนั้น ยิ่งไปกว่านั้นคุณภาพของอรรถประโยชน์ของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกัน จะเปรียบเทียบกับอย่างไรในแง่ของหลักการเสียสละเงินภาษีให้แก่รัฐ จะใช้มาตรการอะไรในการเปรียบเทียบอรรถประโยชน์ระหว่างบุคคล เนื่องจากไม่มีการยอมรับว่ามีมาตรการที่เหมาะสมสำหรับการนี้ จึงไม่มีการอนุโลมให้มีการเปรียบเทียบอรรถประโยชน์ระหว่างบุคคล ในกรณีเช่นนี้แล้วการจะอาศัยหลักการเสียสละเพื่อกำหนดระดับภาษีก็เป็นอันต้องพับไป แม้จะอนุโลมตามข้อสมมุติฐานที่ว่าอรรถประโยชน์จากเงินของแต่ละบุคคลลดลงเมื่อเงินได้ของเขาเพิ่มขึ้น ไม่ต้องย่ำกักเห็นชัดเจนแล้วว่าหากไม่ยอมอนุโลมตามข้อสมมุติฐานนี้ก็ไม่ต้องพูดถึงทฤษฎีหลักการเสียสละตั้งแต่ต้นเลยทีเดียว (อรรถประโยชน์ หมายถึง ความพอใจที่บุคคลได้รับจากการบริโภคสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง)

ทฤษฎีสังคมเพื่ออัตราก้าวหน้า เมื่อตกอยู่ในภาวะเช่นนี้ การเรียกเก็บภาษีเงินได้ ที่สอดคล้องกับแนวความคิดของหลักความเป็นธรรมตามแนวตั้ง ก็ต้องอาศัยทฤษฎีอื่นแทน ที่ยอมรับและใช้กันในปัจจุบัน เพื่อให้เรียกเก็บภาษีเงินได้ในอัตราก้าวหน้า ก็ไม่ใช่ทฤษฎีหรือหลักการที่เลิกลอยใช้ความคิดแบบวัตถุนิยมแต่ประการใด เป็นการรวบรวมความคิดเห็นของมวลสมาชิกในสังคมที่มีต่อการเก็บภาษีว่า จะเก็บกันในลักษณะใด หลักนี้หรือทฤษฎีสังคมเพื่ออัตราก้าวหน้า

(Social Theory of Progressive Taxation) นี้มีว่า เมื่อสังคมต้องการให้เก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า รัฐบาลก็เก็บภาษีในอัตราก้าวหน้าเท่านั้นเอง การเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้าจากผู้มีรายได้มากหรือผู้ที่ร่ำรวย แล้วนำไปพัฒนาท้องถิ่นต่างๆ ให้เจริญทัดเทียมกัน ซึ่งจะทำให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น ประชาชนก็มียางานทำมากขึ้น อันเป็นที่มาของการกระจายรายได้ทางหนึ่ง

4. เพื่อลดการขาดดุลการชำระเงิน ปัจจุบันการขาดดุลการชำระเงินของประเทศเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง การใช้นโยบายภาษีในส่วนนี้จะมีผลต่อการนำเข้า การส่งออก การลงทุนของต่างประเทศ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อดุลการค้า อันเป็นการผ่อนคลายนโยบายการขาดดุลการชำระเงิน

5. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในนโยบายการคลัง ในปัจจุบันภาษีอากรนับว่ามีบทบาทในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้น กล่าวคือ ในกรณีที่เศรษฐกิจของประเทศตกอยู่ในภาวะเงินเฟ้อ รัฐบาลจะเพิ่มอัตราก้าวหน้าเพื่อดึงเงินจากภาคเอกชนมาสู่ภาครัฐบาลมากขึ้น ซึ่งอำนาจการซื้อในภาคเอกชนจะหายไป เท่ากับจำนวนภาษีที่รัฐได้รับเพิ่มเนื่องจากการเพิ่มอัตราก้าวหน้า เมื่ออำนาจการซื้อของประชาชนน้อยลง ภาระเงินเฟ้อจะลดน้อยถอยลง และในยามภาวะเงินฝืดรัฐจะต้องกระทำในทางตรงกันข้าม คือ ลดอัตราก้าวหน้าลง เพื่อช่วยให้ประชาชนมีอำนาจการซื้อสูงขึ้น มีการใช้จ่ายมากขึ้นซึ่งจะเป็นการกระตุ้นการผลิตให้เพิ่มขึ้น มีการจ้างงานมากขึ้น การหมุนเวียนของเงินและธุรกิจต่างๆ ก็จะดีขึ้นอันเป็นการช่วยให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น

ลักษณะสำคัญของการจัดเก็บภาษีอากรพอสรุปได้ดังนี้ (ศุภรัตน์ ควณิกกุล . 2532: 65-66)

1. ลักษณะบังคับ ภาษีอากรทุกประเภท ต้องมีลักษณะของการบังคับให้ต้องเสียภาษี แม้จะเป็นภาษีทางอ้อม ซึ่งเก็บจากการบริโภคสินค้าหรือให้บริการ ดังนั้นหากเลือกที่จะบริโภคก็ต้องเสียภาษีอากร

2. เป็นการเคลื่อนย้ายทรัพยากร ภาษีอากรเป็นการเคลื่อนย้ายทรัพยากรจากภาคเอกชนไปสู่ภาครัฐบาล ซึ่งจะต้องเป็นการเคลื่อนย้ายเพียงทางเดียวเท่านั้น จึงจะเป็นภาษีอากร คือ หากมีการเคลื่อนย้ายในทางตรงกันข้าม ก็จะไม่น่าจะเป็นภาษีอากรได้ เนื่องจากไม่อาจเก็บจากต่อรัฐบาลได้

3. ไม่มีผลตอบแทนโดยตรงต่อผู้เสียภาษีหรือประชาชน การเสียภาษีอากรเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย จึงไม่มีผลตอบแทนเนื่องจากการชำระภาษีในแต่ละครั้งโดยตรง อย่างไรก็ตามผู้เสียภาษีอากรย่อมทราบดีว่าความสะดวกสบาย ถนน โรงเรียน โรงพยาบาล และสาธารณูปโภคอื่น ๆ ที่รัฐบาลมีให้ต่อสังคมโดยส่วนรวมเป็นผลมาจากการชำระภาษี

4. ไม่ก่อให้เกิดภาระในการชำระคืนของรัฐบาล ภาษีอากรย่อมเป็นการเคลื่อนย้ายทรัพยากรที่ไม่มีพันธะใดๆ เพื่อที่รัฐบาลจะสามารถนำเงินภาษีอากรไปบริหารประเทศได้เต็มความสามารถ

5. ภาษีอากรจัดเก็บในรูปแบบใดก็ได้ การจัดเก็บภาษีอากรอาจกระทำในรูปแบบอื่นๆ นอกจากการจัดเก็บเป็นตัวเงินแล้ว อาจจัดเก็บในรูปของ สิ่งของหรือแรงงาน เช่น การเกณฑ์ทหาร ซึ่งเป็นการบังคับเอาแรงงานใช้ในราชการ จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นภาษีอากรอีกรูปแบบหนึ่ง

แนวความคิดเกี่ยวกับระบบภาษีที่ดี

รัฐบาลจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบในการออกกฎหมาย และการบริหารจัดการ การจัดเก็บภาษีอากร ให้มีความยุติธรรมและเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวมมากที่สุด สุเทพ พงษ์พิทักษ์ ได้ระบุถึงลักษณะภาษีอากรที่ดีดังนี้ (สุเทพ พงษ์พิทักษ์. 2538: 57)

1. หลักความเป็นธรรม(Equity) การจัดเก็บภาษีที่ดีนั้นจะต้องก่อให้เกิดความเป็นธรรมในหมู่ผู้เสียภาษีทุกคน หลักความเป็นธรรมในการเสียภาษีนี้จะแยกพิจารณาออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 หลักความเป็นธรรมในแนวนอน(Horizontal Equity) หมายถึง การเสียภาษีที่เท่ากัน สำหรับบุคคลธรรมดาที่อยู่ในภาวะแวดล้อมเหมือนกัน ภาวะแวดล้อมนี้จะเป็นภาวะประเภทใดก็ได้แล้วแต่จะกำหนด เช่น หากใช้เงินได้เป็นดัชนีในการวัดแล้ว บุคคลที่มีเงินได้ที่เท่ากันก็ย่อมต้องเสียภาษีเท่ากัน โดยไม่คำนึงถึงฐานะทางครอบครัวของผู้เสียภาษีแต่ละคน เป็นต้น

1.2 หลักความเป็นธรรมในแนวตั้ง(Vertical Equity) หมายถึง การเสียภาษีในระดับที่ต่างกัน สำหรับบุคคลธรรมดาที่อยู่ในฐานะที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งตรงกันข้ามกับหลักความเป็นธรรมในแนวนอน เช่น บุคคลที่มีเงินได้ประเภทเดียวกันและจำนวนเท่ากัน แต่มีสถานะภาพต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น คนโสดกับคนที่มีครอบครัว ควรจะต้องเสียภาษีที่ต่างกันด้วย

2. หลักความแน่นอน(Certainty) หมายถึง การจัดเก็บภาษีอากรที่มีประสิทธิภาพนั้น กฎหมายที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีทุกประเภทจะต้องมีความแน่นอนและเป็นที่แจ้งชัดแก่ผู้เสียภาษีทุกคน ในเรื่องของฐานภาษี อัตราภาษี ตลอดจนวัน เวลา และวิธีการที่จัดเก็บภาษี ซึ่งตามหลักนี้เป็นการวางกฎเกณฑ์การจัดเก็บภาษีให้ทราบอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้เสียภาษีได้มีโอกาสปรับปรุงวิธีดำเนินธุรกิจของตน และจัดเตรียมค่าใช้จ่ายด้านภาษีล่วงหน้า และสามารถชำระภาษีได้โดยถูกต้องตามกำหนดเวลา และตามกฎหมายเกณฑ์ต่าง ๆ

เนลิมเกียร์ติ ไชยวรรณ (2539: 23) ได้กล่าวว่า ความแน่นอนและความชัดเจนเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี จะทำให้ผู้เสียภาษีมีความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีที่ตนจะต้องเสีย และช่วยให้การบริหารการจัดการเก็บภาษีอากรทำได้ง่ายขึ้น ถ้าหากการจัดเก็บขาดความแน่นอน หรือมีความไม่ชัดเจนแล้ว จะทำให้การจัดเก็บภาษีทำได้ลำบากและอาจเป็นช่องทางก่อให้เกิดการทุจริต และก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี

3. หลักความสะดวก(Convenient) หมายถึง ภาษีอากรทุกประเภทควรเรียกเก็บตามเวลาหรือตามวิธีสะดวกที่สุดแก่ผู้ต้องเสียภาษี กล่าวคือ เมื่อประชาชนมีภาระที่ต้องเสียภาษีให้แก่รัฐบาลแล้วก็ควรได้รับความสะดวกในการไปติดต่อชำระภาษี เป็นต้นว่าควรกำหนดระยะเวลาการชำระภาษีให้เหมาะสมแก่ฤดูกาล โดยวางวิธีการจัดเก็บให้ง่ายต่อการชำระ และกำหนดสถานที่ที่จะต้องเสียภาษีไว้ให้สะดวกแก่การสัญจรไปมา หากได้วางไว้เหมาะสมแล้วย่อมมุ่งใจให้ประชาชนร่วมมือเสียภาษีอากรโดยครบถ้วนยิ่งขึ้น

4. หลักประหยัด(Economy) หมายถึง ภาษีอากรที่ดีควรจะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีอากรให้น้อยที่สุด และเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บต่ำสุดด้วย แต่ให้ได้ผลประโยชน์มากที่สุดและการจัดเก็บภาษีควรจะมีผลกระทบกระเทือนการทำงานของเอกชนน้อยที่สุด

5. หลักอำนาจรายได้(Productivity) หมายถึง ภาษีที่ดีสำหรับรัฐบาล ควรเป็นภาษีที่สามารถหารายได้ให้รัฐบาลเป็นอย่างดีด้วย กล่าวคือเป็นภาษีที่ฐานใหญ่และฐานของภาษีขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว ตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้รัฐบาลได้รับรายได้จากภาษีอากรนั้นได้มาก โดยไม่ต้องเพิ่มอัตราการจัดเก็บภาษีนั่น

6. หลักความเป็นกลางทางเศรษฐกิจ(Neutral) หมายความว่า ต้องไม่ทำให้การตัดสินใจทางเศรษฐกิจ การลงทุน ขึ้นอยู่กับระบบภาษี และต้องก่อให้เกิดผลกระทบต่อการตัดสินใจในทางเศรษฐกิจ หรือกลไกทางการตลาดน้อยที่สุด (ทวี โฆษิตจिरนนท์. 2538: 53) กล่าวว่า การจัดสรรทรัพยากรของชาติต้องดำเนินไปตามกลไกของตลาด ระบบภาษีอากรจะต้องไม่เป็นเหตุจูงใจในการตัดสินใจในการลงทุนทางเศรษฐกิจ

7. หลักความยืดหยุ่น(Flexible) หมายถึง ภาษีอากรจะต้องเอื้ออำนวยต่อการใช้นโยบายในการรักษาเสถียรภาพ และเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจของประเทศ หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษีเพื่อไม่ให้กระทบต่อภาวะการครองชีพของประชาชน เมื่อสภาวะเศรษฐกิจเปลี่ยนไป

8. หลักการยอมรับ(Acceptability) หมายถึง ภาษีอากรแต่ละประเภทจะทำได้ง่ายขึ้น ถ้าประชาชนให้ความร่วมมือในการเสียภาษี อย่างไรก็ตามก็ดีกว่าที่ประชาชนจะยินดีให้ความร่วมมือในการเสียภาษีนั่น การจัดเก็บภาษีต้องเป็นที่ยอมรับ และให้ประชาชนเกิดความเต็มใจในการเสียภาษี หลักการยอมรับนี้จะมีส่วนช่วยในการป้องกันไม่ให้มีการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร

9. หลักของการเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ หมายถึง ระบบภาษีอากรที่ดีนั้น ภาษีอากรทุกประเภทที่จะจัดเก็บจะต้องสามารถทำการบริหารจัดการเก็บอย่างได้ผลในทางปฏิบัติ ภาษีอากร

บางอย่างแม้จะมีเหตุผลดีในทางทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติการจัดเก็บภาษีเป็นไปได้ยาก ภาษีนั่นจะถือเป็นภาษีที่ดีไม่ได้ ตัวอย่างเช่น ภาษีการค้าปลีก(Retail Tax) หรือภาษีการใช้จ่าย(Expenditure) นั้นเป็นภาษีที่ดีในทางทฤษฎี แต่สำหรับประเทศที่ด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนานั้น จะไม่สามารถเก็บภาษีดังกล่าวได้ผลในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะขาดระบบการจดบันทึกและการตรวจสอบการเก็บภาษีที่ดีพอ ในกรณีเช่นนี้ภาษีดังกล่าวก็จะถือว่าเป็นภาษีที่ดีสำหรับประเทศไม่ได้ (ทวี โฆษิตจิรินันท์. 2538: 62)

10. หลักการประชาธิปไตย(Democracy) หมายถึงการนำภาษีใดๆ มาใช้ในแต่ละสังคม รวมถึงการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายละเอียดต่าง ๆ ในระบบภาษีอากรที่บังคับใช้อยู่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นทั้งในด้านสนับสนุนคัดค้านได้ทั่วไป ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้สึกแก่ประชาชนว่ามีส่วนร่วมในการพิจารณากระบวนการจัดเก็บภาษีอากรที่นำมาใช้บังคับแก่ตนเอง ซึ่งจะทำให้ระบบภาษีอากรสามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสมัครใจในการเสียภาษี

การที่รัฐจะเก็บภาษีได้อย่างทั่วถึงและเต็มเม็ดเต็มหน่วยนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับระบบการจัดเก็บภาษีที่ดีและประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บแล้ว ยังต้องคำนึงถึงความร่วมมือของประชาชนผู้เสียภาษีด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดเก็บภาษี ระบบที่วิธีให้ผู้เสียภาษีประเมินตนเอง(Self Assessment) โดยผู้เสียภาษีจะเป็นผู้กรอกแบบแสดงรายการแจ้งรายได้และรายจ่าย ตลอดจนรับผิดชอบเกี่ยวกับรายการที่กรอกพร้อมคำนวณภาษีที่ต้องเสียด้วยตนเอง หากผู้เสียภาษีได้ทราบถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในการเสียภาษีอย่างดีและเสียภาษีอากรโดยถ้วนหน้า ก็ย่อมทำให้ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บลดลงไม่จำเป็นต้องวางมาตรการและระบบงาน เพิ่มเจ้าหน้าที่เพื่อป้องกัน ปรามปรามหรือตรวจสอบผู้หลบหลีกภาษีอากรแต่อย่างใด ทำให้รัฐมีเงินเหลือเพิ่มมากขึ้น เพื่อใช้จ่ายในโครงการอื่นและยังเป็นการสร้างความเป็นธรรมให้แก่สังคม อันมีส่วนทำให้การกระจายรายได้และทรัพย์สินของประชาชนเป็นไปอย่างเป็นธรรมยิ่งขึ้น

ดังนั้น การที่ประชาชนเต็มใจเสียภาษีจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดเก็บ ซึ่งการที่จะจัดเก็บภาษีให้ได้ผลต้องให้ประชาชนเข้าใจถึงประโยชน์ของการเสียภาษี อันเป็นการสร้างความสมัครใจในการเสียภาษีให้เพิ่มพูนมากขึ้น

ความสมัครใจในการเสียภาษีอากรของผู้เสียภาษีอากร(Tax Voluntary Compliance) (เจริญ ธฤติमानนท์. 2534: 89-95) คือ การที่ผู้เสียภาษีอากรมีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องเสียภาษีอากรที่ตนมีหน้าที่ต้องเสียภาษีให้แก่รัฐบาลอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยภายในระยะเวลาที่กฎหมายภาษีอากรกำหนดไว้และผู้เสียภาษีอากรได้ปฏิบัติตามการเสียภาษีอากรให้ครบถ้วนในระยะเวลาที่กำหนดนั้นด้วย รวมทั้งการที่ผู้เสียภาษีอากรจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรด้วยความเต็มใจ

ความสมัครใจในการเสียภาษีอากรจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อประชาชนทุกคนมีความสำนึกในเรื่องภาษี(Tax Consciousness) ว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของทุกคนที่จะต้องเสียภาษีอากรให้แก่รัฐ เพื่อจะได้นำเงินภาษีอากรไปพัฒนาประเทศ ซึ่งการที่จะทำให้เกิดความสำนึกในการเสียภาษีนี้นั้นจะต้องมีการพัฒนาในด้านต่อไปนี้

1. ด้านการพัฒนาการศึกษาแก่ประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยในด้านการประกอบธุรกิจและการลงทุน ตลอดจนการคิดด้านภาษีอากรและวิธีการเสียภาษีอากรแต่ละประเภท
2. พัฒนาจิตใจของประชาชนให้ยึดมั่นคุณธรรม มีความประพฤติดีและปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รวมทั้งการเสียภาษีอากรให้ครบถ้วน มีวินัยต่อตนเอง(Self-Discipling) ในการปฏิบัติตนในทุกด้าน
3. การพัฒนาระดับฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลทุกคนในประเทศชาติให้สูงขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีงานทำโดยถ้วนหน้า มีฐานะทางการเงินดี และมีความสามารถในการเสียภาษี
4. พัฒนากฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ให้เป็นธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายภาษีอากรต้องมีลักษณะเป็นธรรม ชัดเจนไม่คลุมเครือ และก่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากร ตลอดจนมีความสะดวกและประหยัดค่าใช้จ่ายในการเสียภาษี
5. นโยบายของรัฐบาลต้องมีความแน่นอนในการส่งเสริมการประกอบธุรกิจและลงทุน โดยให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในกลไกของตลาดเสรี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ
6. สร้างภาวะแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อันจะเอื้อให้เกิดความสมัครใจในการเสียภาษีดังนี้

6.1 ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและความมั่นคงทางการเมือง

6.2 การบริหารงานของรัฐบาลและหน่วยราชการต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ ปราศจากการฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือประพฤติมิชอบ

6.3 ตัวอย่างการเสียภาษีที่ดีของผู้มีอำนาจปกครองประเทศ

6.4 สร้างสังคมที่ยกย่องบุคคล โดยถือความมีคุณธรรมและการประกอบความดีต่อประเทศชาติมากกว่าการยกย่องบุคคล โดยพิจารณาความร่ำรวยเป็นหลักเกณฑ์ โดยไม่คำนึงถึงคุณธรรมและการประกอบความดี

การที่จะสร้างความสมัครใจในการเสียภาษีของผู้เสียภาษีอากรนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถให้เกิดขึ้นได้ในระยะเวลาอันสั้น จำเป็นจะต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนานในการสร้างให้เกิดขึ้นตั้งแต่เยาว์วัยโดยสะสมติดต่อกันมาจนฝังลึกลงไปจิตใจ และไม่สามารถจะสร้างขึ้นมาได้โดยผู้หนึ่งผู้ใดหรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด แต่จำต้องร่วมมือร่วมใจกันสร้างขึ้นโดยทุกฝ่ายทั้งฝ่ายจัดเก็บภาษีและฝ่ายประชาชนผู้เสียภาษีอากรด้วย

สำหรับด้านฝ่ายจัดเก็บภาษีอากรซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติโดยตรง จะต้องพยายามสร้างความสมัครใจในการเสียภาษีอากรของผู้เสียภาษี โดยจัดองค์การและการบริหารภาษีอากรให้เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันความ

ต้นตัวของประชาชนและสิทธิมนุษยชนทำให้ประชาชนมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมและรับรู้ในการใช้ดุลยพินิจในการดำเนินการต่างๆ ของทางราชการ ประกอบกับระบบสื่อสารข้อมูลเสรีได้เปิดโอกาสให้สื่อมวลชนสามารถสะท้อนการทำงานของข้าราชการได้มากขึ้นดังนั้นระบบราชการจึงต้องปรับเปลี่ยนให้มีความโปร่งใสและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (บุญรอด โบริ์ เสรีวงศ์. 2540: 96-99) ด้วยมาตรการในการส่งเสริมการเสียภาษีอากร ดังนี้

1. จิตสำนึกในการให้บริการที่ดีแก่ผู้เสียภาษีอากร เปลี่ยนความคิดจาก ผู้รับ มาเป็นผู้ให้ เพื่อให้ผู้เสียภาษีเกิดความรู้สึกที่ดี และพึงพอใจว่าการเสียภาษีแต่ละครั้งได้รับความสะดวก ความเป็นธรรมและเกิดทัศนคติที่ดีแก่ผู้เสียภาษี

2. เปลี่ยนกระบวนการทำงานใหม่ เพื่อให้มีขั้นตอนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ตัดทอนขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน มีการกำหนดระยะเวลาการทำงานในแต่ละขั้นตอนที่ชัดเจน มีการนำระบบ Total Quality Management (TQM) มาใช้ในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม โดยเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ทุกระดับมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการทำงานมากขึ้น

3. สร้างบริการใหม่ๆ เพื่อความพึงพอใจของผู้เสียภาษี จัดให้มีการบริการขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่สถานที่จอดรถ ที่พักเพื่อนั่งคอย น้ำดื่ม ตลอดจนปรับปรุงสถานที่เพื่อให้ง่ายต่อการติดต่อและความสะดวกรวดเร็ว

4. พัฒนาอุปกรณ์ตลอดจนระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยเสริมให้งานบริการต่าง ๆ มีความถูกต้อง สะดวก และรวดเร็ว

5. สำรวจและติดตามความต้องการและความพึงพอใจของผู้เสียภาษี ตลอดเวลา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนถึงความรู้สึกของประชาชน มาใช้ปรับปรุงในการบริการให้ดีขึ้น

6. ให้ความรู้ความเข้าใจในการเสียภาษีอากรแก่ผู้เสียภาษีอากร ตลอดจนให้การอบรมชี้แจงและประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความสนใจและสร้างความสำนึกและความคุ้นเคยเกี่ยวกับการเสียภาษีอากร

7. ยกย่องผู้เสียภาษีอากรที่ให้ความร่วมมือในการเสียภาษีอากร โดยการประกาศเกียรติคุณ ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องจำกัดแต่เฉพาะผู้เสียภาษีรายสูงสุดเพียงเท่านั้น

8. ตอบข้อหารือเกี่ยวกับปัญหาภาษีอากร ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างรวดเร็วและถูกต้อง โดยจะต้องมีเจ้าหน้าที่นิติกรที่เชี่ยวชาญโดยเฉพาะตอบข้อหารือทั้งทางโทรศัพท์และทางหนังสือ มีการจัดพิมพ์คำตอบข้อหารือจัดเป็นหมวดหมู่หรือเป็นเรื่องที่ผู้เสียภาษีสามารถค้นหาคำตอบได้ในเวลาอันรวดเร็ว

9. พิจารณาอุทธรณ์ของผู้เสียภาษีอากรจะต้องดำเนินการให้เป็นธรรมและรวดเร็วเพื่อผู้เสียภาษีอากรจะได้ทราบผลในระยะเวลาอันสั้น หากผู้เสียภาษีอากรจะต้องชำระภาษีอากรเพิ่มเติมจะได้ไม่ต้องเสียเงินเพิ่มมากขึ้นอย่างมากมาย ถ้าการพิจารณาอุทธรณ์ล่าช้าเกินสมควรผู้เสียภาษีอากรอาจนำเรื่องขึ้นสู่การพิจารณาของศาลได้โดยเร็ว

10. มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการหลีกเลียงภาษีอากร มีความสำคัญสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ามาตรการในการส่งเสริมการเสียภาษีอากร เพราะถ้าปราศจากมาตรการป้องกันและปราบปรามการหลีกเลียงภาษีอากรแล้ว ก็จะมีการหลีกเลียงภาษีอากรกันเป็นจำนวนมาก นอกจากจะไม่สร้างความเป็นธรรมต่อการเสียภาษีอากรแล้ว ยังเปิดช่องหรือยั่วยวนให้มีการหลีกเลียงการเสียภาษีอากรกันมากขึ้น ดังนั้น มาตรการป้องกันและปราบปรามการหลีกเลียงภาษีอากรจะเป็นการคุ้มครองผู้เสียภาษีอากรที่สุจริต และเป็นการลงโทษผู้เสียภาษีอากรที่ไม่สุจริตในลักษณะเป็นการบังคับผู้เสียภาษีอากรที่ไม่สุจริต ให้ประพฤติตนให้สุจริตในการเสียภาษีอากร อันจะทำให้ผู้เสียภาษีอากรประเภทนี้ตระหนักดีว่าการหลีกเลียงการเสียภาษีอากรรังแต่จะสร้างความกังวลและความหนักใจให้แก่ตนเอง รวมทั้งจะต้องถูกลงโทษอย่างหนักและจะสำนึกได้ว่าการเสียภาษีอากรโดยถูกต้องจะสร้างความสะดวกสบายใจให้แก่ตนมากกว่า จนต้องกลับใจเป็นผู้เสียภาษีอากรที่ดีด้วยความสมัครใจ

กล่าวโดยสรุปแล้ว มาตรการทั้งในทางด้านการส่งเสริมการเสียภาษีอากรและทางด้านการป้องกันและปราบปรามการหลีกเลียงภาษีอากร สามารถกระทำให้บรรลุผลได้ในระยะเวลาอันสั้น ด้วยการปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการให้เหมาะสมและการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานจัดเก็บภาษีอากรด้วยการวางระบบงาน และการปฏิบัติงานให้ได้ผลในระยะเวลาอันรวดเร็ว ปรับปรุงคุณภาพทั้งทางด้านความรู้และความสามารถของเจ้าหน้าที่ให้สูงขึ้น จัดหาบุคลากรสถานที่ พร้อมทั้งนำเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย เช่น นำเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ เป็นต้น แต่การสร้าง ความสมัครใจในการเสียภาษีให้บังเกิดขึ้นในตัวผู้เสียภาษีอากรนั้นจะต้องใช้ระยะเวลา ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยทุกหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐบาลหรือภาคเอกชนรวมทั้งสถาบันอื่นๆ ของชาติ รวมทั้งประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรโดยทั่วกันด้วย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการหลีกเลียงภาษีอากร

วิโรจน์ เล่าหะพันธุ์ (2522-2523) ได้ทำการศึกษาการหลีกเลียงและหลบหนีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย พบว่า ความสมัครใจในการเสียภาษีเงินได้ของประชาชนชาวไทยยังอยู่ในระดับต่ำมาก และระดับการศึกษาที่ดีไม่ได้ช่วยให้ผู้นั้นมีความรับผิดชอบในการเสียภาษีได้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการธุรกิจประเภทซื้อมาขายไป ผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออก ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรยังมีการหลบหลีกหนีภาษีเงินได้มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายยังมีข้อบกพร่องและช่องโหว่ของโครงสร้างภาษีเงินได้ ยังไม่เป็นธรรมเพียงพอที่จะเอื้ออำนวยให้ประชาชนเสียภาษีโดยสมัครใจ ฐานภาษีเงินได้แคบเนื่องจากบทนิยามไม่ครอบคลุมถึง และมีข้อยกเว้นมาก อีกทั้งการบริหารจัดเก็บภาษีเงินได้เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย

เจริญ ธฤติมานนท์(2519: 63-69) เรามักจะได้ยินคำกล่าวกันโดยทั่วไปหรือได้อ่านข่าวหรือบทความในหนังสือพิมพ์ รวมทั้งวารสารต่างๆ อยู่เป็นเนืองนิตย์ว่าในประเทศไทยมีการหลีกเลี่ยงภาษีอากรกันมาก หากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีการจัดเก็บภาษีอากรกันอย่างเข้มงวดกวัดขัน รัฐจะจัดเก็บภาษีอากรได้อีกเป็นจำนวนมาก

อันที่จริงแล้ว เรื่องการหลีกเลี่ยงภาษีอากรนั้นเป็นเรื่องธรรมดาที่มีปรากฏอยู่ในทุกประเทศทั่วโลกที่มีการจัดเก็บภาษีอากร แต่จะมีการหลีกเลี่ยงกันมากหรือน้อยเท่านั้น สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐ อังกฤษ ญี่ปุ่น เยอรมันนี้ การหลีกเลี่ยงภาษีอากรมีน้อยมากจนทำให้กล่าวกันไปในแง่ที่ว่า ประชาชนของประเทศเหล่านั้นมีความสมัครใจในการเสียภาษีกันมาก (Voluntary Tax Compliance) ส่วนในประเทศที่ด้อยพัฒนา การหลีกเลี่ยงภาษีอากรมีมาก คำกล่าวในเรื่องการเสียภาษีอากรของประชาชนหรือการจัดเก็บภาษีอากรโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในประเทศเหล่านั้นจึงมุ่งหนักไปในทางที่ว่า ประชาชนหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรกันมาก

สำหรับประเทศไทยซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา การหลีกเลี่ยงภาษีอากรยังมีอยู่นั้นเป็นเรื่องจริง แต่ก็จริงสำหรับภาษีอากรบางประเภทเท่านั้น และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วย่อมมีมากกว่า ทั้งนี้เนื่องด้วยสาเหตุสิ่งแวดล้อมหลายประการ แต่การกล่าวกว้าง ๆ ว่า “มีการหลีกเลี่ยงภาษีอากรกันมาก” เป็นการกล่าวที่อาจทำให้มองภาพพจน์ของประชาชนโดยส่วนรวมเสียไป ดูประหนึ่งว่า คนส่วนใหญ่ไม่ได้เสียเสียภาษีอากรกันเลย

ประชาชนส่วนใหญ่อาจจะไม่ทราบเลยว่าตนได้เสียภาษีอากรประเภทใดให้แก่รัฐบาล บางคนอาจนึกว่าตนไม่ได้เสียภาษีอากรให้แก่รัฐบาลเลยเพราะไม่เคยยื่นแบบเสียภาษีเงินได้ แต่อันที่จริงแล้วอาจกล่าวได้อย่างเต็มที่ว่าประชาชนส่วนใหญ่ได้เสียภาษีอากรกันแต่ไม่ทราบว่าตนได้เสียแล้วก็คือภาษีทางอ้อม ซึ่งได้แก่ ภาษีการขายทั่วไป (ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และ อากรแสตมป์) ภาษีการขายเฉพาะ (ภาษีสรรพสามิต อากรมหรรพ ค่าภาคหลวง ฯลฯ) ภาษีสินค้าเข้าและภาษีสินค้าออก

ภาษีทางอ้อมนี้ส่วนใหญ่รัฐบาลได้จัดเก็บต้นทางตั้งแต่ตอนผลิต ตอนนำเข้าหรือตอนส่งออกจากผู้ผลิตผู้นำเข้าและผู้ส่งออก ผู้ผลิต ผู้นำเข้าและผู้ส่งออกก็ได้ผลภาระภาษีดังกล่าวนี้มาให้แก่ผู้บริโภครหรือประชาชนโดยทั่วไปที่ซื้อสินค้าโดยเพิ่มไว้ในราคาสินค้าแล้ว ผู้บริโภครหรือผู้ซื้อสินค้าบางคนก็ทราบดีในเรื่องนี้แต่ก็ไม่ทราบว่าตนเป็นจำนวนเท่าใด แต่ก็มีประชาชนส่วนใหญ่เหมือนกันที่ไม่ทราบเรื่องตนได้เสียภาษีทางอ้อมเลย ภาษีทางอ้อมส่วนใหญ่รัฐบาลสามารถจัดเก็บได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยจากผู้ผลิต ผู้นำเข้าและผู้ส่งออก แต่ก็มีกิจการค้าหลายประเภทที่มีการหลีกเลี่ยงภาษีทางอ้อมบางประเภทอยู่ เช่น ภาษีการค้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการค้าที่ประกอบกิจการในรูปองค์การขนาดเล็กซึ่งได้แก่ร้านค้าบุคคลคนเดียวหรือบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่มีผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วนจำนวนน้อยซึ่งเป็นคนในครอบครัวหรือญาติสนิท

สำหรับภาษีทางตรง ซึ่งเรียกเก็บจากผู้เสียภาษีโดยตรง ผู้เสียภาษีไม่สามารถผลภาระภาษีไปให้แก่ผู้อื่น ผู้เสียภาษีจะต้องยื่นแบบเสียภาษีเอง ภาษีประเภทนี้ที่ประชาชนรู้ว่าตัวเองได้เสีย

ภาษีหรือไม่ ภาษีทางตรงที่จัดเก็บอยู่ในขณะนี้ประกอบด้วยภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เงินได้บางประเภท เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง บำเหน็จ บำนาญ เงินปันผล ฯลฯ มีการหักภาษี ณ ที่จ่ายและนำส่งกรมสรรพากรโดยผู้จ่ายเงินได้ การหลีกเลี่ยงภาษีสำหรับเงินได้ประเภทดังกล่าว กระทำได้ยากและมีไม่มากนักแต่ก็มีเงินได้อีกหลายประเภทที่ยังมีการหลีกเลี่ยงภาษีกันอยู่ ส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้น อาจกล่าวได้ว่า บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนขนาดใหญ่ซึ่งมีผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วนจำนวนมากส่วนใหญ่ได้เสียภาษีอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เพราะในบริษัทและห้างหุ้นส่วนเหล่านี้มีการควบคุมภายในกันอย่างดี และผู้ถือหุ้นและผู้เป็นหุ้นส่วนต่างก็พยายามรักษาผลประโยชน์ของตน การหลีกเลี่ยงภาษีจึงไม่ค่อยมีมากนัก การหลีกเลี่ยงภาษีประเภทนี้มักมีในบริษัทและห้างหุ้นส่วนขนาดเล็กที่มีผู้ถือหุ้นและผู้เป็นหุ้นส่วนจำนวนน้อยซึ่งเป็นคนในครอบครัวหรือเป็นญาติสนิท เพราะผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วนสามารถร่วมกันหลีกเลี่ยงภาษีได้โดยง่าย

ทำไมคนจึงหลีกเลี่ยงภาษีอากร

การหลีกเลี่ยงภาษีอากรของผู้เสียภาษี หากพิจารณาในด้านเจตนา อาจจำแนกออกได้เป็น 2 ประการ คือ ประการแรกผู้เสียภาษีมีเจตนาหลีกเลี่ยง และประการที่สองผู้เสียภาษีไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยง

1. มีเจตนาหลีกเลี่ยง การที่ผู้เสียภาษีมีเจตนาหลีกเลี่ยงภาษี อาจเกิดขึ้นเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น

1.1 เสียตายเงิน

1.2 ไม่มีเงิน หรือมีเงินไม่พอเสียภาษี เนื่องจากความตกต่ำทางฐานะการเงิน

ของตน

1.3 เห็นผู้อื่นหลีกเลี่ยงภาษีได้ ก็เลยหลีกเลี่ยงบ้าง เพื่อไม่ให้เหนื่อยหน้าหรือเพื่อการแข่งขันทางการค้า

1.4 เห็นการเก็บภาษีไม่เป็นธรรมและทั่วถึง ผู้มีเงินได้สูงกว่าตนไม่เสียภาษี หรือเสียไม่ครบถ้วน ตนจึงหลีกเลี่ยงบ้างเพื่อเป็นการค้ำจุนการเก็บภาษี

1.5 มีเงินได้ที่ได้มาโดยทางที่ไม่สุจริต

1.6 ต้องการเอาเปรียบผู้อื่น

2. ไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยง มีผู้เสียภาษีเป็นจำนวนมากที่ไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงภาษี แต่ก็ได้หลีกเลี่ยงภาษีไปโดยไม่เจตนา สาเหตุของการหลีกเลี่ยงภาษีโดยไม่เจตนามีหลายประการ เช่น

2.1 ไม่ทราบว่าจะต้องเสียภาษีจึงไม่ได้ยื่นแบบเสียภาษี เนื่องจากไม่ได้รับการศึกษาหรือมีการศึกษาต่ำ

2.2 ไม่สนใจหรือเอาใจใส่ในเรื่องการเสียภาษี ถึงแม้จะได้รับการศึกษาสูง ถึงเวลายื่นแบบเสียภาษี ก็ยื่นเสียภาษีไปโดยไม่เอาใจใส่ในความถูกต้อง ครบถ้วนของจำนวนเงินได้ หรือการคิดคำนวณค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อน อัตราภาษี ฯลฯ

2.3 ไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดเกี่ยวกับการเสียภาษีเนื่องจากความยากและความสลับซับซ้อนของกฎหมายภาษีอากร หรือมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายภาษีอากรกันบ่อย ๆ

2.4 ตีความข้อกฎหมายภาษีอากรผิด

2.5 ไม่มีเงินหรือมีเงินไม่พอเสียภาษี เนื่องด้วยได้ใช้จ่ายเงินไปหมดหรือดำเนินกิจการค้าขาดทุน

2.6 หลงลืมการยื่นแบบเสียภาษี

มูลเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงภาษีอากร

หากพิจารณามูลเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงภาษีอากร อาจจะแยกวิเคราะห์ได้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายภาษีอากรและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ด้านเศรษฐกิจ ด้านกลไกการจัดเก็บภาษีอากร และด้านประชาชน

1. กฎหมายภาษีอากรและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีสาเหตุหลายประการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายภาษีอากรและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อันก่อให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษีอากรโดยผู้เสียภาษีทั้งที่มีเจตนาและไม่เจตนาหลีกเลี่ยงภาษี สาเหตุที่สำคัญมีดังนี้

1.1 กฎหมายภาษีอากรมีบทบัญญัติที่สลับซับซ้อนยากที่ประชาชนโดยทั่วไปจะเข้าใจและตีความได้ถูกต้อง

1.2 กฎหมายภาษีอากรมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ จนทำให้ประชาชนติดตามไม่ทัน

1.3 กฎหมายภาษีอากรกำหนดอัตราภาษีสูงเกินไป หรือกำหนดค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนต่าง ๆ ต่ำเกินไปหรือไม่สมควรต่อสภาพการ

1.4 กฎหมายภาษีอากรกำหนดวิธีการชำระภาษีอากรยุ่งยาก ไม่สะดวกและผู้เสียภาษีต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก

1.5 ยังไม่มีการออกกฎหมายเพื่อจัดเก็บภาษีบางประเภท ซึ่งเป็นหลักข้อมูลสำหรับการจัดเก็บภาษีประเภทอื่น เช่น ขณะนี้ประเทศไทย ยังไม่มีการจัดเก็บภาษีทรัพย์สิน ภาษีมรดก และภาษีการให้ ภาษีทั้งสามประเภทนี้จะช่วยให้เจ้าหน้าที่มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้มีเงินได้ ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการจัดเก็บภาษีเงินได้ และป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้และภาษีอื่น ๆ ด้วย

1.6 กฎหมายภาษีอากรยังมีช่องโหว่ เช่น กำหนดอำนาจของเจ้าหน้าที่ไว้ไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติจัดเก็บภาษีอากรให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.7 ยังไม่มีการออกกฎหมายอื่นอันจะช่วยให้การจัดเก็บภาษีอากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น กฎหมายให้ประชาชนที่มีทรัพย์สินมีมูลค่าเกินจำนวนหนึ่งที่กำหนดไว้แจ้งรายการทรัพย์สินที่ตนมีอยู่ เป็นต้น

2. ด้านเศรษฐกิจ ระดับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ภาวะเศรษฐกิจ และระบบเศรษฐกิจของประเทศมีส่วนอย่างมากเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีอากร มูลเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงภาษีอากรในส่วนนี้มีหลายประการ เช่น

2.1 ระดับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจต่ำ เป็นผลให้ระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนต่ำ กล่าวคือประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำไม่พอเพียงกับค่าครองชีพ การหลีกเลี่ยงภาษีอากรย่อมมีมาก

2.2 ระดับความก้าวหน้าของเศรษฐกิจต่ำ ซึ่งในระดับเศรษฐกิจนี้การประกอบกิจการในรูปองค์การขนาดเล็กซึ่งได้แก่ร้านค้าบุคคลคนเดียว และบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนขนาดเล็กที่มีผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วนจำนวนน้อย ซึ่งเป็นคนในครอบครัวหรือญาติสนิท การหลีกเลี่ยงภาษีอากรย่อมทำได้ง่าย เพราะสามารถร่วมกันหลีกเลี่ยงภาษีได้โดยง่าย

2.3 ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ มีการว่างงานในอัตราสูง กิจการค้าประสมการขาดทุนหรือต้องล้มละลายมาก ซึ่งภาวะการณดังกล่าวนี้ทำให้มีการหลีกเลี่ยงภาษีอากรกันมากขึ้น

2.4 ระบบเศรษฐกิจที่มีการใช้เงินสดกันอย่างกว้างขวาง ย่อมทำให้การหลีกเลี่ยงภาษีอากรเป็นไปได้ง่าย

2.5 ระบบเศรษฐกิจที่ยังมีการออกเอกสารทางการค้าอย่างเป็นทางการยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน เช่น การออกใบเสร็จ ใบกำกับสินค้า ใบส่งของ ฯลฯ ซึ่งทำให้การหลีกเลี่ยงภาษีอากรกระทำกันได้ง่าย และสร้างความลำบากให้แก่เจ้าหน้าที่ในการหาข้อมูลมาตรวจสอบ

3. กลไกการจัดเก็บภาษีอากร กลไกการจัดเก็บภาษีอากรเป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการหลีกเลี่ยงภาษีอากร สาเหตุอันเกี่ยวกับกลไกการจัดเก็บภาษีอากรที่ก่อให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษีอากร ได้แก่

3.1 การจัดองค์การของหน่วยจัดเก็บภาษีอากรยังไม่ดี

3.2 การบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการจัดเก็บภาษีอากร การวิเคราะห์และตรวจสอบภาษีอากร การวิจัยและวางแผน การประสานงาน ฯลฯ

3.3 การมีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่มีคุณสมบัติและความสามารถไม่เพียงพอกับงานที่ต้องทำ ปัญหาอัตรากำลังเป็นปัญหาใหญ่ที่มีความสำคัญต่อฝ่ายบริหารการจัดเก็บภาษีอากรเป็นอย่างยิ่ง เพราะการจัดเก็บภาษีอากรนั้นเป็นงานละเอียดอ่อนและครอบคลุมถึงแหล่งเงินได้ส่วนใหญ่ของประเทศ การที่จะบริหารงานจัดเก็บภาษีอากรให้มีประสิทธิภาพนั้น จำต้องอาศัยอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสม โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาและมีการเสียภาษีอากรโดยความสมัครใจน้อยนั้น อัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ต่อผู้เสียภาษีอากรจึงมีความจำเป็นเป็นอันดับแรกที่จะควรจะได้หยิบยกขึ้นมาพิจารณา

4. ประชาชน ประชาชนมีส่วนสำคัญอย่างที่สุดเกี่ยวกับการชำระภาษีอากรให้ครบถ้วน การหลีกเลี่ยงภาษีอากรในส่วนที่เกี่ยวกับประชาชนสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น

4.1 ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาหรือมีการศึกษาค่ำ จึงทำให้ไม่ทราบถึงความสำคัญของภาษีอากร

4.2 ประชาชนขาดศรัทธาในการเสียสละเงินเพื่อชำระภาษีอากรเนื่องจากการใช้จ่ายของรัฐบาลไม่ได้ก่อให้เกิดผลดีต่อประเทศและประชาชนเป็นส่วนรวม และปล่อยให้มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงกันอย่างกว้างขวาง

4.3 ขาดแบบอย่างการปฏิบัติในการเสียภาษีอากรของบุคคลผู้มีอำนาจปกครองประเทศ และบุคคลซึ่งประชาชนทั่วไปรู้จัก

4.4 ประชาชนขาดความมั่นใจในความเป็นธรรมของการจัดเก็บภาษีอากร

4.5 ประชาชนขาดความเชื่อถือในประสิทธิภาพของกลไกการจัดเก็บภาษีอากร

ปัจจัยหนึ่งที่ทฤษฎีจิตวิทยาและสังคมวิทยา ระบุไว้คือ ทศนคติที่ผู้เสียภาษีมีต่อรัฐบาลและหน่วยงานจัดเก็บภาษี เช่น ความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้เสียภาษีที่มีต่อการใช้จ่ายของรัฐบาล และความเป็นธรรมในการดำเนินงานของหน่วยจัดเก็บภาษี ถ้าผู้เสียภาษีเห็นว่า เงินภาษีได้ถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลย้อนกลับมาเป็นสินค้าและบริการสาธารณะ ทำให้ตนเกิดความเป็นอยู่ที่ดี สินค้าและบริการสาธารณะนั้นมาจากเงินภาษีที่หน่วยจัดเก็บภาษีดำเนินงานจัดเก็บภาษีอย่างมีประสิทธิภาพและไม่มีการเลือกปฏิบัติ ก็จะส่งผลในทางบวกต่อความยินยอมเสียภาษีของผู้เสียภาษี ปัจจัยด้านจริยธรรมของทั้งผู้เสียภาษีและหน่วยจัดเก็บภาษี จึงมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินการจัดเก็บภาษีในระบบประเมินตนเอง ความเชื่อมั่นของทั้ง 2 ฝ่ายจะทำให้ระบบการจัดเก็บภาษีดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สาเหตุของการหลบหนีและการหลีกเลี่ยงภาษีอากร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
(มสธ.) (2546:183-184)

สาเหตุของการหลบหนีและการหลีกเลี่ยงภาษีอากร โดยทั่วไปแล้วเกิดจากการที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีไม่ต้องการถูกบังคับเสียภาษีให้แก่วัฏ เพราะการเสียภาษีทำให้รายได้ที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะนำไปใช้จ่ายเพื่อประโยชน์ส่วนตัวลดลง ตามจำนวนเงินที่ต้องเสียภาษีให้แก่วัฏ สมมติว่าผู้มีหน้าที่เสียภาษีมีรายได้เท่ากับ Y และมีหน้าที่เสียภาษีด้วยอัตราภาษี (t) การเสียภาษีเงินได้จะทำให้เขาต้องสูญเสียรายได้ไปเท่ากับ $t(Y)$ และมีเงินได้สุทธิเท่ากับ Y_d ซึ่งน้อยกว่า Y

$$Y_d = Y - t(Y)$$

การที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีถูกบังคับเก็บภาษีนี้เอง ทำให้เกิดการต่อต้านโดยธรรมชาติที่จะเสียภาษีลดลง เพื่อให้มีเงินได้ในการใช้จ่ายมากขึ้น อย่างไรก็ตามการเสียภาษีถูกกำหนดในกฎหมาย และ

เป็นการใช้อำนาจรัฐบังคับจัดเก็บ จึงเป็นสิ่งที่ประชาชนจะต้องดำเนินการเมื่อมีรายได้ วิธีการที่จะลดการเสียภาษี โดยเจตนาที่จะเสียภาษีให้แก่รัฐน้อยที่สุด หรือลด $t(Y)$ ที่มักกระทำกัน คือการหลบหนีภาษี และการหลีกเลี่ยงภาษีนั่นเอง

หากพิจารณาจากหลักการภาษีแล้ว สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการหลบหนีและการหลีกเลี่ยงภาษีมาก คือ

1. ภาษีที่รัฐจัดเก็บสูง

1. โอกาสในการถูกจับได้ว่าหลบหนีภาษีและหลีกเลี่ยงภาษีต่ำ
2. บทลงโทษในการหลบหนีภาษีและหลีกเลี่ยงภาษีต่ำ
3. กฎหมายมีช่องโหว่มาก

1. ภาษีที่รัฐจัดเก็บสูง ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การคลัง ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมหลบหนีและการหลีกเลี่ยงภาษี สรุปว่าปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนหลบหนีและหลีกเลี่ยงภาษี คือ อัตราภาษีที่รัฐจัดเก็บ ($t(Y)$) สูง ทำให้คนมีเงินเหลือใช้ในการบริโภคส่วนตัวลดลง จึงมีความไม่เต็มใจที่จะเสียภาษีมากขึ้น และหาทางลดการเสียภาษีด้วยการหลบหนีและการหลีกเลี่ยงภาษี การที่ภาษีสูงมาก จะทำให้เกิดความคุ้มค่าที่จะหลบหนีภาษี เพราะโอกาสที่รัฐจะสืบค้น และตรวจสอบพบว่าใครหลบหนีภาษีบ้าง ในจำนวนเท่าใดหรือโอกาสถูกจับได้มีอยู่ และเมื่อถูกจับได้ผู้หลบหนีภาษีจะต้องเสียภาษี รวมทั้งค่าปรับและเงินเพิ่มซึ่งรวมแล้วมีจำนวนสูงกว่าภาษี 1-2 เท่า แต่เนื่องจากโอกาสที่จะถูกจับได้นั้นน้อยกว่าร้อยละ 100 กล่าวคือ การหลบหนีภาษี 10 ครั้ง โอกาสที่จะถูกจับได้น้อยกว่า 10 ครั้ง ถ้าภาษีที่รัฐจัดเก็บสูง หลายคนอาจคิดว่าการหลบหนีภาษีจำนวนมาก ๆ คุ้มค่าที่จะหนีภาษี ทำให้การหลบหนีและการหลีกเลี่ยงภาษีจะมีมาก และนี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่หลายประเทศลดอัตราภาษีเงินได้ลงจากเดิม จากอัตรามากกว่าร้อยละ 50 กลายเป็นอัตราไม่เกินร้อยละ 45 เนื่องจากการจัดเก็บภาษีอัตราสูงมาก ๆ ไม่ได้หมายความว่ารัฐจะได้รายได้ภาษีเพิ่มขึ้น แต่กลับส่งผลให้คนหลบหนีภาษีมากขึ้น

2. โอกาสในการถูกจับได้ว่าหลบหนีภาษีและหลีกเลี่ยงภาษีต่ำ การหลบหนีและการหลีกเลี่ยงภาษีเป็นการกระทำที่ทำให้รัฐสูญเสียรายได้ภาษี และก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ที่เสียภาษีถูกต้องตามกฎหมาย และจำเป็นที่รัฐจะต้องทำการตรวจสอบ และปราบปรามการหลบหนีภาษีอยู่ตลอดเวลา เพื่อปรามไม่ให้มีผู้หลบหนีภาษี การตรวจสอบและปราบปรามของรัฐนี้เอง โอกาสที่ผู้หลบหนีภาษีจะถูกจับได้มากหรือน้อย (Detection Rate) หรือที่บางครั้งเรียกว่า "อัตราการตรวจสอบภาษี"(Audit Rate) ขึ้นกับงบประมาณการตรวจสอบและปราบปราม จำนวนเจ้าหน้าที่ปริมาณการตรวจสอบและปราบปรามของรัฐ และความถี่ถ้วนในการตรวจสอบ ซึ่งปริมาณการตรวจสอบและปราบปรามมีต้นทุนสูง และใช้ระยะเวลานาน จึงเป็นไปได้ยากที่รัฐจะตรวจสอบผู้มีหน้าที่เสียภาษีทุก ๆ ราย ทำให้โอกาสที่ผู้หลบหนีภาษีจะถูกจับกุมได้โดยทั่วไปแล้วค่อนข้างต่ำกว่าร้อยละ 5 อย่างไรก็ตามเนื่องจาก พัฒนาการทางเทคโนโลยีปัจจุบัน ทำให้โอกาสในการถูกจับกุมได้ว่าหลบหนีและหลีกเลี่ยงภาษีมีสูงขึ้น

3. บทลงโทษในการหลบหนีภาษีและหลีกเลี่ยงภาษีต่ำ ในกรณีที่มีการตรวจสอบพบการหลบหนีภาษี ผู้หลบเลี่ยงภาษีจะต้องเสียภาษีในส่วนที่หลบหนี รวมทั้งค่าปรับซึ่งคิดประมาณ 1-2 เท่าของเงินที่หลบหนีภาษี และเงินเพิ่มคิดเป็นร้อยละ 1.5 ต่อเดือน ตามระยะเวลาที่หลบหนีภาษี นอกจากโทษค่าปรับทางแพ่งแล้ว การหลบหนีภาษียังมีโทษทางอาญาถึงขั้นจำคุกด้วย โดยทั่วไป บทลงโทษการหลบหนีภาษีจะสูงในระดับหนึ่งเพื่อปรามไม่ให้มีการหลบหนีภาษี เพราะถ้าต่ำเกินไป ก็จะทำให้ไม่มีเหตุต้องเกรงกลัวในการหลบหนีภาษี แต่ถ้าสูงเกินไปก็จะทำให้เป็นบทลงโทษที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ เพราะการหลบหนีภาษีเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ บทลงโทษไม่ควรจะรุนแรงเทียบเท่าการกระทำผิดทางอาชญากรรมบางอย่าง เช่น การทำร้ายร่างกาย เป็นต้น

ในกรณีที่มีการตรวจสอบพบการหลีกเลี่ยงภาษี แม้ว่าจะเป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมาย แต่เป็นการกระทำที่ทำให้รัฐสูญเสียรายได้ภาษี และไม่เป็นธรรมต่อผู้อื่นที่เสียภาษีถูกต้องตามกฎหมาย หน่วยงานรัฐจะต้องรีบแก้ไขกฎหมายเพื่ออุดช่องโหว่กฎหมายที่เป็นเหตุให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษีโดยเร็ว

4. กฎหมายมีช่องโหว่มาก การที่กฎหมายมีช่องโหว่มากจะทำให้ผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีหาช่องทางหลีกเลี่ยงภาษีได้ง่าย และเป็นพฤติกรรมที่ขยายขอบเขตที่รวดเร็ว เพราะหากคนหนึ่งทำได้ และเสียภาษีน้อยลงโดยไม่ผิดกฎหมาย อีกคนหนึ่งย่อมทำตาม และบางคนยินยอมเสียค่าใช้จ่ายในการหลีกเลี่ยงภาษี トラบที่ค่าใช้จ่ายดังกล่าวต่ำกว่ามูลค่าภาษีที่สามารถลดลงได้ การหลีกเลี่ยงภาษีจำนวนมาก ๆ จะทำให้รัฐสูญเสียรายได้ และในที่สุดรัฐจะต้องหาทางปิดช่องโหว่ทางกฎหมายนั้น ๆ การแก้ไขกฎหมายที่ล่าช้า ไม่ทันการณ์ย่อมทำให้รัฐสูญเสียรายได้จำนวนมาก

วิทย์ ตันตยกุล (2515) การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรได้รับความสนใจในด้านการบริหารภาษีอากรจากนักทฤษฎีภาษีอากรเป็นอันมาก เพราะมีจุดเด่นตรงที่เป็นเสมือนโรคภัยที่เบียดเบียนระบบภาษีให้พังทลายได้ ไม่ว่าระบบภาษีอากรนั้นจะสร้างขึ้นด้วยความระมัดระวังถูกต้องตามหลักความเป็นธรรม หรือหลักอื่น ๆ อันมากมายมหาศาลเพียงใด เปรียบเสมือนบุรุษหรือสตรีแม้จะมีอารมณ์อันงดงามหาที่ติมิได้ แต่ถ้าเป็นโรคภัยซึ่งรักษาไม่หาย จะหาสงารดีไม่ได้

มีทฤษฎีเกี่ยวกับการเลี่ยงภาษีอากรอยู่มากมายพอ ๆ กับทฤษฎีหลักภาษีอากรที่ดี แต่พอจะสรุปว่ามีทฤษฎีใหม่ ๆ อยู่ 4 ทฤษฎีด้วยกัน กล่าวคือ

1. ทฤษฎีลักษณะประจำสังคม บุคคลในสังคมประเทศหนึ่ง ๆ โดยส่วนรวมมีที่ทัศนในการหลีกเลี่ยงภาษีมากน้อยแตกต่างกัน มีผู้ยกตัวอย่างว่า บุคคลที่อยู่ในประเทศซึ่งติดกับขั้วโลกเหนือมีท่าทีที่จะหลบหรือหลีกเลี่ยงภาษีอากรน้อยกว่าประเทศที่อยู่ใต้ ๆ ลงมา ผู้เขียนกล่าวว่าเคยได้ยินเพื่อนในประเทศอื่นซึ่งอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตรว่า การหลีกเลี่ยงภาษีอากรเป็นสถาบันประจำชาติของเขา ในภาวะเช่นว่า ทุกคนจะเห็นว่าการเลี่ยงภาษีอากรไม่เป็นเรื่องสำคัญ ทั้งประชาชนและข้าราชการทุกฝ่ายที่จัดเก็บภาษีอากร และฝ่ายจับกุมพิจารณาความผิด จะเห็นว่าการเลี่ยงภาษีอากรเป็นเรื่องเล็ก แม้ถูกจับได้ก็ไม่ควรมีมาตรการลงโทษรุนแรง

2. ทฤษฎีระดับการพัฒนา ตามทฤษฎีนี้ ประเทศที่อยู่ในระดับพัฒนาสูงมีการหลีกเลี่ยงภาษีอากรน้อยกว่าประเทศที่ระดับพัฒนาเศรษฐกิจต่ำ โดยเหตุที่การจัดรูปธุรกิจในประเทศ

ที่ระดับพัฒนาสูงมักจะเป็นรูปบริษัทใหญ่ๆ ซึ่งมีการควบคุมโดยผู้ถือหุ้นจำนวนมาก เมื่อเป็นเช่นนั้น โอกาสที่จะหลีกเลี่ยงภาษีอากรจะเกิดได้ยาก ตรงกันข้ามกับประเทศในระดับการพัฒนาต่ำ กิจกรรมส่วนใหญ่อยู่ในการควบคุมของครอบครัว ซึ่งสามารถปฏิบัติการบัญชีของตนโดยไม่มีการควบคุมจากบุคคลภายนอกที่สุจริต

3. ทฤษฎีการเปรียบเทียบ ต้นทุนกับผลได้ของการหลีกเลี่ยงภาษีอากร ตามทฤษฎีนี้ผู้ตั้งใจหลีกเลี่ยงภาษีอากรจะเปรียบเทียบผลได้ผลเสียของการเลี่ยงภาษีอากร ถ้าผลได้มากกว่าผลเสีย เขาจึงจะหลีกเลี่ยงภาษีอากร ผลได้ได้แก่จำนวนเงินที่เขาจะได้ครอบครองใช้สอยเนื่องจากการไม่ต้องเสียภาษีอากรตามกฎหมาย ผลเสียได้แก่ (1) โอกาสที่จะถูกจับได้ว่าหลีกเลี่ยงภาษีอากร โอกาสเช่นนี้เป็นปฏิกิริยาส่วนกลับกับประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการจัดเก็บภาษีอากร (2) โทษที่เขาจะได้รับถ้าหากถูกจับได้ ถ้าหากเขาทราบว่า ถ้าถูกจับได้เขาจะไม่ต้องถูกฟ้องศาลเพื่อลงโทษทางอาญา หรือถูกฟ้องก็จะได้รับโทษเพียงเล็กน้อยหรือรอการลงอาญา ส่วนในด้านการเงินเขาจะถูกประเมินให้เสียแต่ตัวภาษี ถ้ามีเงินเพิ่มเบี้ยปรับก็จะได้รับการงดหรือลดด้วยความเห็นอกเห็นใจ เช่นนี้ เมื่อเปรียบเทียบผลได้กับผลเสียหรือต้นทุนของการหลีกเลี่ยงภาษีอากรแล้วในลักษณะดังกล่าว เขาจะหลีกเลี่ยงภาษีอากรอย่างแน่นอน

4. ทฤษฎีการตามอย่าง ตามทฤษฎีนี้ถ้าประชาชนทั่วไปเห็นว่าหรือรู้สึกว่ามีผู้อื่นในฐานะที่จะเสียภาษีอากรได้ดีในประเทศ ไม่เสียภาษีเท่าที่ควรหรือแสดงออกมาว่าไม่ได้เสียภาษีเท่าที่ควรหรือไม่มีความรู้สึกรับผิดชอบในการเสียภาษีเท่าที่ควร ประชาชนทั่วไปก็จะปฏิบัติตามหรือถือเป็นข้ออ้างที่จะปฏิบัติตาม โดยเฉพาะข้าราชการเองถ้าไม่มีความสำนึกในหน้าที่เสียภาษีอากร ข้าราชการเองก็จะเห็นอกเห็นใจประชาชนอื่นที่หลีกเลี่ยงหรือไม่ต้องเสียภาษีอากรโดยครบถ้วน

จากทฤษฎีต่างๆ ข้างต้น จะเห็นได้ว่า สาเหตุบางอย่างของการหลีกเลี่ยงภาษีอากรไม่อาจแก้ไขในทันทีได้ เช่น ระดับการพัฒนา จะต้องรอให้ปัจจัยอันนี้เกิดขึ้นมาเองตามระดับการพัฒนาซึ่งย่อมจะดีขึ้นเรื่อยๆ หรือลักษณะประจำสังคม จะแก้ไขได้ด้วยการศึกษาหรือการอบรมในระยะยาว แต่สาเหตุบางอย่างอาจแก้ไขได้ โดยเฉพาะในด้านทฤษฎีการเปรียบเทียบต้นทุนกับผลได้ของการหลีกเลี่ยงภาษีอากร และทฤษฎีการตามอย่าง ถ้าหากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องและข้าราชการโดยส่วนรวมได้รับนโยบายที่แน่นอน และมีการปฏิบัติตามนโยบายนั้นโดยจริงจัง

จงพวง มณีวัฒนา (2544:190-195) ได้เขียนไว้ว่า สำหรับประเทศไทยเรายังนับว่ามีจุดบกพร่องทั้งในส่วนของบริษัทนิติของกฎหมายที่เกี่ยวกับภาษีอากรและวิธีการจัดเก็บภาษีอากร ตลอดจนลักษณะวิธีการปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ของบ้านเมือง ซึ่งได้ทำให้ภาพลักษณ์ของระบบภาษีอากรของไทยเราบิดเบี้ยว เบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริงอย่างน่าเป็นห่วง อีกทั้งยังกล่าวถึงการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของพวกแพรวพราวตามทางเท้าย่านต่าง ๆ อาทิเช่น สวนจตุจักร คลองถม คลองเตย เป็นต้น ว่ามียอดขายแต่ละเดือนๆ ละเท่าไร เคยเสียภาษีหรือเสียภาษีครบถ้วนบ้างไหม ถ้าบอกว่าขายไม่ดี แต่ทำไมเวลาแข่งแผงสามารถมีเงินมาแข่งแผงได้เป็นหมื่น เป็นแสน และยังกล่าวต่ออีกว่า นักธุรกิจไม่เคยทำบัญชีเล่มเดียว สำหรับภาษีเงินได้นิติบุคคล อาจจะมีตั้งแต่สองชุด สามชุด หรือสี่ชุด โดยเล่มหนึ่งสำหรับส่งให้สรรพากรเพื่อเสียภาษีอากร นอกจากนี้ยังกล่าว

ว่าใบกำกับภาษีปลอมก็เป็นปัญหาหนึ่งที่กรมสรรพากรต้องเผชิญอยู่ ถึงแม้จะมีข่าวว่ามีการทะเลาะแย่งแหล่งผลิตใบกำกับภาษีปลอมรายใหญ่ไปบ้างแล้ว

ผู้เขียนยังได้เสนอแนวทางการปรับเปลี่ยนเกณฑ์ขั้นต่ำของรายได้ที่จะต้องเสียภาษีในข้อ 1 และข้อ 3 ควรจะกำหนดไว้ที่เกิน 120,000- บาท ส่วนในข้อ 2 และข้อ 4 ควรจะกำหนดไว้ที่เกิน 180,000- บาท ส่วนค่าใช้จ่ายควรจะปรับเป็นร้อยละ 50 แต่ไม่เกิน 100,000 - บาท ซึ่งถ้าหากตัดรายการหักลดหย่อนนอกเสีย จำนวนเงินภาษีที่รัฐบาลจะสามารถจัดเก็บแทบจะเท่าเดิม ในส่วนการหักลดหย่อนเงินบริจาค ควรจะเพิ่มเป็นไม่เกินร้อยละ 50 ของเงินบริจาคหรือเงินได้สุทธิแล้วแต่อย่างใดจะน้อยกว่า

ผู้เขียนได้เสนอให้มีข้อกำหนดว่าใบกำกับภาษีตามกฎหมายจะต้องมีบาร์โคดส่วนที่เป็นเลขประจำตัวของผู้เสียภาษีอากร หมายเลขเล่มที่และเลขที่ของใบกำกับภาษีด้วย เวลาที่ผู้ประกอบการนำส่งภาษีมูลค่าเพิ่มประจำเดือนให้ศัย์ข้อมูลเกี่ยวกับใบกำกับภาษีลงในแผ่นดินสเก็ดมาให้ด้วย ซึ่งเจ้าพนักงานสามารถโหลดข้อมูลลงในเครื่องเป็นฐานข้อมูลสำหรับการตรวจสอบภาษีมูลค่าเพิ่ม เพื่อความสะดวกในการตรวจเช็คจะทำให้สะดวกขึ้นและสามารถตรวจสอบได้รวดเร็วขึ้น การคืนภาษีมูลค่าเพิ่มจะไม่ล่าช้าเกินสมควร วิธีการเก็บข้อมูลใบกำกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ใช้ระบบบาร์โคดน่าจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้การตรวจสอบรวดเร็วขึ้น ยิ่งตรวจสอบได้รวดเร็วขึ้นก็จะสามารถพบสิ่งผิดปกติ โดยเฉพาะใบกำกับภาษีปลอมได้เร็วขึ้น และจะทำให้สามารถติดตามตรวจจับแหล่งผลิตใบกำกับภาษีปลอมได้ง่ายขึ้นอีกด้วย

วิธีการที่จะทำให้ผู้ประกอบการต้องอยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นอีกกรณีหนึ่งก็คือกำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยราชการทุกหน่วยทุกรายการที่มียอดเงินตั้งแต่ 500- บาทขึ้นไปจะต้องใช้ใบกำกับภาษีเท่านั้น อีกประการหนึ่งถ้าหากต้องการให้ประชาชนทั่วไปให้ความสนใจการซื้อขายที่อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มก็คือ กำหนดให้สามารถใช้ใบกำกับภาษีมูลค่าเพิ่มเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน สามารถนำมาหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีได้ โดยอาจจะกำหนดว่าไม่เกินร้อยละ 50 ของภาษีมูลค่าเพิ่มในใบกำกับภาษีและไม่เกินร้อยละ 50 ของเงินได้สุทธิ หรือไม่เกินเดือนละหนึ่งพันบาทแล้วแต่ยอดใดที่น้อยกว่า และจะต้องยื่นแบบขอเครดิตภาษีเอาไว้ทุกเดือนตามกฎหมาย ประโยชน์ที่กรมสรรพากรจะได้รับก็คือ

สามารถตรวจสอบว่ามีใบกำกับภาษีปลอมหรือไม่ได้อย่างรวดเร็ว แต่โดยรวมตามที่ผู้เขียนเสนอการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จะเหลือการหักลดหย่อนอยู่เพียงสองรายการก็คือ ลดหย่อนเงินบริจาคและลดหย่อนภาษีมูลค่าเพิ่ม สองประเภทเท่านั้น

ประเด็นสุดท้ายที่ผู้เขียนกล่าวถึงก็คือ ระบบการจัดเก็บภาษีอากรในปัจจุบันมีการแบ่งแยกกันจัดเก็บต่างกระทรวงหลายกรม กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร สำนักงานที่ดิน และภาษีท้องถิ่นอื่น ๆ เช่นภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ฯลฯ ทำให้เกิดปัญหาความต่อเนื่องความชัดเจนในการภาษีที่ประชาชนทั่วไปต้องรับผิดชอบ บางครั้งไม่เข้าใจหรือไม่ทราบว่ายังมีภาระภาษีต้องรับผิดชอบอยู่อีก จึงมิได้ไปยื่นชำระให้ครบถ้วนเรียบร้อย

ผู้เขียนได้เสนอให้ยุบรวมหน่วยงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรต่างๆ มาอยู่รวมกันให้หมด โดยตั้งเป็นสำนักการภาษีอากรแห่งชาติ ขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเป็นไปอย่างชัดเจนและลดขั้นตอนต่าง ๆ ที่ยุ่งยากลง

ผู้เขียนได้กล่าวถึงทนายไว้ว่า รูปแบบช่องทางที่ทำให้เกิดการคอร์รัปชันและการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประเทศไทยเรามีอยู่ดาษดื่นมากมาย จนแทบจะกล่าวได้ว่าเป็นปกติวิสัยของผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรทั้งผู้จัดเก็บและผู้ถูกจัดเก็บ เพื่อให้ทุกอย่างสามารถที่จะดำเนินไปอย่างถูกต้อง

โปร่งใส และสามารถตรวจสอบซึ่งกันและกันตามระบบของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน ผู้เขียนได้เสนอให้มีการจัดกระบอกเงินเดือนของพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักการภาษีอากรแห่งชาติใหม่ โดยให้มีเงินเดือนสูงกว่าปัจจุบันสักหนึ่งเท่าตัว แต่ต้องเน้นความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โดยเฉพาะถ้าหากมีการร้องเรียนถึงความไม่โปร่งใส ไม่ยุติธรรมของเจ้าพนักงานแล้ว เมื่อพบหลักฐานที่เชื่อถือได้ จุดจบสถานเดียวของเจ้าพนักงานผู้นั้นก็คือให้ออกโดยไม่ได้รับบำเหน็จบำนาญ มิใช่ใช้วิธีโยกย้ายออกนอกพื้นที่ ซึ่งสภาพความเป็นจริงก็คงจะไปทำความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นอื่นต่อไปเท่านั้น

ย้อนรอยภาษี "บรรณพจน์" ตีความสถานการณ์? (2549: 101-102) ผลงานอันเป็นรูปธรรมชิ้นแรก (ทางบทสรุปที่จะต้องดำเนินการต่อ) ของ คมช. ภายใต้การทำงานของ คตส. ก็เลยมาหายออกที่นายบรรณพจน์ ด้วยเลขท้าย 3 ตัวตรง...546 ล้านบาท ยิ่งไปกว่านั้น คตส. ยังได้เตรียมตั้งคณะกรรมการไต่สวนเพื่อดำเนินการทางอาญากับผู้เกี่ยวข้องด้วย เพราะเห็นว่าการดำเนินการที่อาจจ้องใจหลีกเลี่ยงภาษีโดยพฤติกรรมดังกล่าวเข้าข่ายความผิด ตามมาตรา 37 ของประมวลรัษฎากร ที่ระบุว่า ผู้ใด(1) โดยรู้อยู่แล้วหรือโดยจงใจแจ้งข้อความเท็จ หรือให้ถ้อยคำเท็จ หรือตอบคำถามด้วยถ้อยคำอันเป็นเท็จ หรือนำพยานหลักฐานเท็จมาแสดง เพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรตามลักษณะนี้ หรือ (2) โดยความเท็จ โดยฉ้อโกงหรืออุบาย หรือโดยวิธีการอื่นใดทำนองเดียวกัน หลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรตามลักษณะนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนถึง 7 ปี และปรับตั้งแต่ 2,000 บาท ถึง 200,000 บาท

พลิกแฟ้มตรวจคดีพัน "ทายาทชินวัตร" (2550: 14) คตส. ตรวจสอบธุรกรรมการซื้อขายหุ้นชินคอร์ปที่เกิดขึ้นแล้ว เห็นการที่ "ไอค์-एम" พานทองแท้-พินทองทา สองพี่น้องตระกูลชินวัตร ซื้อหุ้นชินคอร์ป ราคาบาทเดียวจาก บ.แอมเฟิล ริชช เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2549 รวม 329.2 ล้านหุ้น ถัดมาสามวันเอาไปขายเหมาให้เทมาเสกในราคาหุ้นละ 49.25 บาท ได้กำไรอื้อซ่า 15,000 กว่าล้านบาท เป็นพฤติกรรมซื้อทางอ้อม จึงทำให้กรมสรรพากรเรียกชำระภาษีส่วนนี้ 5,600 ล้านบาท หากถึงกำหนดไม่ยอมชำระต้องคิดเบี้ยปรับ 1 เท่า และเงินเพิ่มเดือนละ 1.5% คดีนี้อยู่ในกระบวนการเรียกชำระภาษี ในส่วนของบ.แอมเฟิล ริชช ที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ไปจดทะเบียนตั้งบริษัทนี้ที่เกาะบริติช เวอร์จิน สวรรค์ของนักฟอกเงิน เพื่อมาถือหุ้นชินตั้งแต่ปี 2542 บริษัทนี้มีเงินได้มาตลอด อาทิ เงินปันผลหุ้นชินปี 2546-2548 รวม 1.77 พันล้านบาท เงินได้จากการขายหุ้นในปี 2549 จำนวน 1.62 หมื่นล้านบาท เงินได้เนื่องจากเจ้าหนี้ปลดหนี้ให้ 340 ล้านบาท

และกำไรสุทธิที่จำหน่ายไปต่างประเทศอีก 1.24 พันล้านบาท เงินได้เหล่านี้ บ.แอมเฟิล ริชช ไม่เคยชำระภาษีเลย จึงต้องเรียกเก็บภาษี เบี้ยปรับ 2 เท่า และเงินเพิ่มรวมเป็นเงินทั้งสิ้น 2.2 หมื่นล้านบาท เนื่องจาก "ไอค-एम" เป็นกรรมการบริษัทในช่วงที่มีภาระภาษีดังกล่าว จึงต้องรับผิดชอบในการจ่ายภาษีก่อนหนี้ดังกล่าว ทั้งหมดเป็นกรณีเรียกจ่ายภาษี แต่ยังมีลุ้นว่าจะเจอคดีอาญารัฐานจใจหลักเลียงภาษีตามรอยแม่หรือไม่

‘ศุภรัตน์’ ดัดร่างแหผิดอาญา? พินภาษีแอมเฟิลริช (2550: 12) ประเด็นการเลี่ยงภาษีจากการซื้อขายหุ้น บริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด ล่าสุด เมื่อ 2 กรกฎาคม นายสั กอแสงเรือง โฆษกคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) ออกมาแถลงข่าวกรณีนี้ว่า คตส. มีมติให้แต่ตั้งคณะกรรมการไต่สวนกรณีเจ้าพนักงานกรมสรรพากรปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ กรณีวินิจฉัยเอื้อประโยชน์ให้นายพานทองแท้ ชินวัตร และนางสาวพินทองทา ชินวัตร ในฐานะกรรมการ บริษัท แอมเฟิลริช อินเวสเมนต์ จำกัด ซื้อขายหุ้นในราคาต่ำกว่าราคาตลาด เรื่องนี้กลายเป็นประเด็นฮือฮาขึ้นอีกครั้ง เมื่อหนึ่งในรายชื่อของข้าราชการกระทรวงการคลังและบุคคลภายนอก 7 คนนั้น มีชื่อของ ศุภรัตน์ วัฒนกุล ปลัดกระทรวงการคลังอยู่ด้วย โดยที่ คตส. ให้เหตุผลว่านายศุภรัตน์ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการคลังที่มีอำนาจกำกับดูแลกรมสรรพากรโดยตรง ก่อนหน้านั้น เมื่อปลายปี 2549 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เพิ่งมีมติเชือดข้าราชการระดับสูงของกรมสรรพากร 5 คน ผิดวินัยร้ายแรง และผิดอาญากรณีไม่เก็บภาษีนายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ โดยกระบวนการของอนุไต่สวนนั้น ต้องพิจารณาว่าจะชี้มูลความผิดตามที่ คตส. มีมติหรือไม่ โดยเรื่องนี้เป็นกรตั้งเรื่องจาก คตส. เองเพื่อหารือกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ดังนั้น คตส. น่าจะสรุปเรื่องได้เองโดยไม่ต้องส่งให้ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิด และหลังจากที่ คตส. สรุปเรื่องชี้มูลความผิดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จะส่งให้กระทรวงการคลังซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดดำเนินการลงโทษทางวินัยกับข้าราชการ บทสรุปของข้าราชการกระทรวงการคลังที่ถูกกล่าวหาในกรณีนี้ น่าจะแตกต่างจากกรณีการเลี่ยงภาษีของนายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ โดยเฉพาะ “ศุภรัตน์ วัฒนกุล” ปลัดกระทรวงการคลังซึ่งฟันธงได้ว่าจุดจบไม่เหมือน “ศิริโรตม์ สวัสดิ์พาณิชย์” อดีตอธิบดีกรมสรรพากรแน่ เพราะวงในกระซิบบอกแล้วว่า งานนี้ไม่มีหลักฐานชัดเจนที่จะเอาผิดกับนายศุภรัตน์ได้ ส่วนคนที่เหลือคงต้องลุ้นกันเอาเองว่าจะมีเส้นทางเหมือนเพื่อนข้าราชการที่ถูก “ไล่ออก” ไปแล้วหรือไม่

ฝ่ายยุทธศาสตร์ “สภาพัฒน์” บริหารจัดการ “เศรษฐกิจนอกระบบ” (2547: ออนไลน์) ผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.) พบว่ากิจกรรม “เศรษฐกิจนอกระบบ” มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเศรษฐกิจในระบบ เพราะมีขนาดค่อนข้างใหญ่ โดยในปี 2544 เศรษฐกิจนอกระบบ(ไม่รวมสิ่งผิดกฎหมาย) มีประมาณ 2.34 ล้านล้านบาท จำแนกเป็นกิจกรรมในภาคเกษตรร้อยละ 16.3 นอกภาคเกษตรร้อยละ 83.7 คิดเป็นร้อยละ 45.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ(จีดีพี) และมีแรงงานที่เกี่ยวข้อง 23.5 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 73 ของผู้มีงานทำทั้งหมด ในช่วงปี 2536-2538 เศรษฐกิจนอกระบบที่ผิดกฎหมายมี 6 ประเภท มีมูลค่าเพิ่ม(ผลกำไรและค่าจ้างแต่ไม่รวมค่าใช้จ่าย) ระหว่าง 2.86 - 4.57

แสนล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8-13 ของจีดีพี โดยกิจกรรมที่สร้างรายได้สูงสุด 3 อันดับแรก คือ การพนัน ซึ่งประกอบด้วย หวยใต้ดิน บ่อนการพนันฟุตบอล มีรายได้รวมกันสูงประมาณ 1.34-2.77 แสนล้านบาท รองลงมาคือการค้าประเวณี 1 แสนล้านบาท มูลค่ายาเสพติด 0.28-0.33 แสนล้านบาท กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้มีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก เช่น มีผู้เกี่ยวข้อง 67 ล้านคน ในช่วงปี 2544 มีเงินหมุนเวียน 1.03 ล้านล้านบาท ใกล้เคียงกับประมาณการรายจ่ายของประเทศในแต่ละปี ธุรกิจบริการทางเพศในปี 2539 มีหญิงบริการประมาณ 2 แสนราย สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม 100,938 ล้านบาท ยาเสพติด มีจำนวนผู้ติดประมาณ 1 ล้านคน ผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมเศรษฐกิจนอก ระบบผิดกฎหมายที่สำคัญๆ ได้แก่ การหลีกเลียงภาษี การคอร์รัปชันภาครัฐเพื่อให้ภาคราชการ ทำงานได้เร็วขึ้น และการขยายตัวของธุรกิจประเภทนี้มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการเมือง

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (2542: ออนไลน์) การลักลอบนำเข้าน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว จากมาเลเซียกับสิงคโปร์ เข้าสู่ประเทศไทย ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมา โดยคาดว่าอาจมีปริมาณนับเป็นพันล้านลิตรต่อปี เนื่องจากน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว ที่นำเข้าโดยการ หลีกเลียงภาษี จะมีต้นทุนต่ำกว่าปกติถึงประมาณลิตรละ 3 บาท เพราะไม่ต้องเสียภาษีสรรพสามิต และเทศบาล และเงินเรียกเก็บเข้ากองทุนต่าง ๆ รวมทั้งภาษีมูลค่าเพิ่ม จึงทำให้เป็นสาเหตุจูงใจให้ เกิดขบวนการค้าน้ำมันเถื่อนขึ้น เพราะสามารถสร้างผลตอบแทนให้แก่ผู้กระทำผิดอย่างคุ้มค่า

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากร และการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มาใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีอากรกับเคาน์เตอร์ให้บริการของสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบางรัก 3 จำนวน 10,779 คน (จากข้อมูลการจัดทำคำดัชนีการใช้พลังงานประจำเดือนมกราคม - มีนาคม 2550) และเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบางรัก 3 จำนวน 20 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชน

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน(Taro Yamane 1973)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่

N	แทน	จำนวนประชากรทั้งหมด
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
e	แทน	ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

แทนค่า

$$n = \frac{10,799}{1 + 10,799 (0.10)^2}$$

$$n = 99.08$$

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจากจำนวนผู้เสียภาษีที่มาใช้บริการร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน รวมทั้งสิ้น 100 คน

ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จากประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษี โดยจะเก็บข้อมูลในช่วงเวลา 8.30 – 16.30 น. ในวันทำการของราชการเท่านั้น จากประชาชนผู้มาชำระภาษี ตั้งแต่เดือนสิงหาคม - กันยายน 2550 จนครบจำนวนตามสัดส่วนจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่จะเก็บทั้งประชากรโดยไม่มีการสุ่ม จำนวน 20 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องของการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชน โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องของตัวแปรตาม ซึ่งได้แก่ การหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการหลีกเลี่ยงภาษีอากร ซึ่งได้แก่ 1) วัฒนธรรมการเสียภาษีอากรของคนไทย 2) ระดับการพัฒนาของประเทศ 3) การเปรียบเทียบ 4) พฤติกรรมเอาอย่าง 5) การให้บริการของเจ้าหน้าที่ 6) การอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี 7) กรรมวิธีในการชำระภาษี และ 8) การบังคับใช้กฎหมาย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้เป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นทั้งจากประชาชนผู้มาเสียภาษี รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานว่าอะไรเป็นสาเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงภาษีอากร รวมทั้งควรจะให้ทางราชการนำนโยบายอะไรมาใช้เพื่อให้การหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชนลดน้อยลง

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. เขียนนิยามคุณลักษณะที่จะใช้วัด

4. สร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการสร้างคำถามโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบจากข้อความที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นการสร้างคำถาม โดยให้มีลักษณะคำถามเป็นแสดงความคิดเห็น

เห็นโดยมีคำตอบให้เลือก 5 ค่า คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ค่อนข้างเห็นด้วย ปานกลาง ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ชี้แนะ และนำถึงความครอบคลุมของเนื้อหาสาระ และความเป็นไปได้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

6. นำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของประชาชนไปทำการแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง

7. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้ว ตามข้อ 6 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ก่อนนำไปใช้จริง

8. นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของแบบสอบถาม
- 1.2 บันทึกข้อมูลที่เป็นรหัสลงในแบบบันทึกข้อมูลและเครื่องคอมพิวเตอร์ตามลำดับ
- 1.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
- 1.4 ประมวลผลข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

- 2.1 ร้อยละ (Percentage)
- 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของประชาชนจากค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ โดยมีการวัดระดับจากค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับ
5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	ค่อนข้างเห็นด้วย
3	ปานกลาง
2	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
1	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. สถิติทดสอบ ได้แก่ T-Test ANOVA และ Regression

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเรื่องมูลเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร
ของประชาชน และแนวทางการแก้ไขปัญหาการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชน ผู้วิจัยได้
กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนประชากร
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F- distribution
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Mean of Square)
P	แทน	ค่าความน่าจะเป็น (Probability) สำหรับบอกนัยสำคัญทางสถิติ
df	แทน	ขั้นของความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
B	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
Beta	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ
R^2	แทน	ค่ากำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์
SE_{est}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
X_1	แทน	วัฒนธรรมการเสียภาษีอากรของคนไทย
X_2	แทน	ระดับการพัฒนาของประเทศ
X_3	แทน	การเปรียบเทียบ
X_4	แทน	พฤติกรรมเอาอย่าง
X_5	แทน	การให้บริการของเจ้าหน้าที่
X_6	แทน	การอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี
X_7	แทน	กรรมวิธีในการชำระภาษี
X_8	แทน	การบังคับใช้กฎหมาย

Y แทน การหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชน

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานและ ประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษี

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับมูลเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร ได้แก่ วัฒนธรรมการเสียภาษีอากรของคนไทย ระดับการพัฒนาของประเทศ การเปรียบเทียบพฤติกรรมเอาอย่าง การให้บริการของเจ้าหน้าที่ การอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี กรรมวิธีในการชำระภาษี การบังคับใช้กฎหมาย และการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชน

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน และประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษี วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ดังแสดงในตาราง 1 – 2

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับ การศึกษา ระยะเวลาของการรับราชการ และรายได้ต่อเดือน

ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	6	20.0
หญิง	14	80.0
รวม	20	100.0
2. อายุ		
ไม่เกิน 33 ปี	10	50.0
34 ปีขึ้นไป	10	50.0
รวม	20	100.0
3.ระดับการศึกษา		
อาชีวศึกษา	4	30.0
ปริญญาตรีขึ้นไป	16	70.0

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รวม	20	100.0
4. ระยะเวลาของการรับราชการ		
ไม่เกิน 10 ปี	10	50.0
11 ปีขึ้นไป	10	50.0
รวม	20	100.0
5. รายได้ต่อเดือน		
5,000 - 10,000 บาท	6	30.0
10,001 - 15,000 บาท	9	45.0
15,001 บาทขึ้นไป	5	25.0
รวม	20	100.0

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งหมด 20 คน สามารถอธิบายได้ดังนี้

เพศ เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 80.0 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 20.0

อายุ เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่ตอบแบบสอบถามมีอายุไม่เกิน 33 ปี และ 34 ปีขึ้นไป มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50.0

ระดับการศึกษา เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษา ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 70.0 และมีระดับการศึกษาอาชีวศึกษา คิดเป็นร้อยละ 30.0

ระยะเวลาของการรับราชการ เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่ตอบแบบสอบถามมีระยะเวลาในการรับราชการไม่เกิน 10 ปี และ 11 ปีขึ้นไป มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50.0

รายได้ต่อเดือน เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมามีรายได้ต่อเดือน 5,000 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.0 และ 15,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 25.0

ตาราง 2 ข้อมูลทั่วไปของประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษี จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ข้อมูลทั่วไปของผู้มาใช้บริการการชำระภาษี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	45	56.3
หญิง	35	43.8
รวม	80	100.0
2. อายุ		
ไม่เกิน 36 ปี	25	31.3
37 - 48 ปี	28	35.0
49 ปีขึ้นไป	27	33.8
รวม	80	100.0
3. อาชีพ		
ข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ	31	38.8
พนักงานบริษัทเอกชน/รับจ้าง	36	45.0
กิจการส่วนตัว/อื่นๆ	13	16.3
รวม	80	100.0
4. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	37	46.3
ปริญญาตรีขึ้นไป	43	53.8
รวม	80	100.0
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ไม่เกิน 10,000 บาท	22	27.5
10,001 - 25,000 บาท	32	40.0
25,001 บาทขึ้นไป	26	32.5
รวม	80	100.0

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษี ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งหมด 80 คน สามารถอธิบายได้ดังนี้

เพศ ประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.3 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 20.0

อายุ ประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุอยู่ระหว่าง 37 - 48 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมาที่มีอายุ 49 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 33.8 และมีอายุไม่เกิน 36 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.3

อาชีพ ประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนและรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมาที่มีอาชีพข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 38.8 และมีอาชีพกิจการส่วนตัวและอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 16.3

ระดับการศึกษา ประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 53.8 และมีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 46.3

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีรายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 10,001 - 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมาที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 32.5 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.5

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับมูลเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร ได้แก่ วัฒนธรรมการเสียภาษีอากรของคนไทย ระดับการพัฒนาของประเทศ การเปรียบเทียบพฤติกรรมเอาอย่าง การให้บริการของเจ้าหน้าที่ การอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี กรรมวิธีในการชำระภาษี การบังคับใช้กฎหมาย และการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตาราง 3 - 4

ตาราง 3 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับมูลเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร

มูลเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.วัฒนธรรมการเสียภาษีอากรของคนไทย (X_1)			
1. คนไทยส่วนใหญ่ยินดีที่จะจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้า			
ฟุ่มเฟือย มากกว่าการที่จะจ่ายเงินเพื่อเสียภาษีอากร	3.48	1.23	ปานกลาง
2. ท่านเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า “อย่าถามว่าประเทศได้ให้อะไรแก่ท่าน แต่ท่านได้ให้อะไรกับประเทศบ้าง”	3.82	0.82	ค่อนข้างเห็นด้วย
3. คนไทยยินดีที่จะเสียภาษีอากร ถึงแม้ว่าเงินภาษีอากรนั้น จะนำไปใช้โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน	2.49	1.18	ปานกลาง
4. คนไทยใส่ใจกับการเสียภาษีอากร เป็นที่สังเกตได้ว่า มักจะมายื่นแบบและชำระภาษีกันก่อนช่วงใกล้หมดกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการ	2.03	1.15	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
รวม	2.95	0.54	ปานกลาง
2.ระดับการพัฒนาของประเทศ (X_2)			
1. ประชาชนในประเทศที่พัฒนาแล้ว มักยินดีที่จะเสียภาษีมากกว่าประชาชนในประเทศที่ด้อยพัฒนาเพื่อนำเงินภาษีไปใช้ในการพัฒนาประเทศ	3.97	0.98	ค่อนข้างเห็นด้วย
2. ประชาชนที่อยู่ในเขตเมืองมักจะไม่หลีกเลี่ยงภาษีมากกว่าประชาชนที่อยู่ในเขตชนบท	2.07	1.02	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
3. ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ มีการว่างงานในอัตราสูง กิจกรรมค้าประสบปัญหาการขาดทุนหรือต้องล้มละลายเป็นจำนวนมาก ซึ่งภาวะการณดังกล่าวนี้ไม่ทำให้มีการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรกันมากขึ้น	3.83	1.16	ค่อนข้างเห็นด้วย
รวม	3.29	0.38	ปานกลาง
3. การเปรียบเทียบ(X_3)			
1. ถ้าโอกาสที่จะถูกจับได้มีน้อย คนไทยก็มักจะหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร	1.99	1.01	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
2. ถ้ามีการกำหนดบทลงโทษในกฎหมายไม่รุนแรง คนก็ไม่หลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรกันมาก	2.34	1.13	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
รวม	2.17	0.89	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย

ตาราง 3 (ต่อ)

มูลเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
4. พฤติกรรมเอาอย่าง (X_4)			
1. เมื่อเห็นผู้อื่นหลีกเลี่ยงการเสียภาษีได้โดยไม่ถูกลงโทษคนไทยก็ไม่เลียนแบบเพื่อหลีกเลี่ยงภาษีตาม	2.21	1.11	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
2. บุคคลผู้มีอำนาจปกครองประเทศประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนในเรื่องการเสียภาษีอากร	1.86	1.03	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
รวม	2.03	0.86	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
5. การให้บริการของเจ้าหน้าที่ (X_5)			
1. ระบบการให้บริการชำระภาษี ไม่ยุ่งยาก สลับซับซ้อนและเข้าใจยาก	2.49	1.13	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
2. ผู้ให้บริการตอบปัญหาทางโทรศัพท์ (call center) มักตอบปัญหาโดยให้ข้อมูลที่ชัดเจน และประชาชนไม่ต้องใช้เวลานานในการรอสาย	2.15	0.83	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
3. เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการรับชำระภาษี มีความเป็นกันเองและยินดีในการให้บริการ	4.52	0.64	เห็นด้วยค่อนข้างมาก
รวม	3.05	0.56	ปานกลาง
6. การอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี (X_6)			
1. เจ้าหน้าที่ไม่เลือกปฏิบัติกับประชาชนผู้เสียภาษี	2.77	1.35	ปานกลาง
2. จำนวนของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการในการรับชำระภาษีมีเพียงพอ	2.53	0.94	ปานกลาง
3. สิ่งอำนวยความสะดวก อาทิเช่น เก้าอี้ที่นั่ง จอดรถ น้ำดื่ม หนังสือพิมพ์ โทรศัพท์-สาธารณะ ฯลฯ มีความเพียงพอ	2.78	1.12	ปานกลาง
4. ควรจัดให้มีช่องทางในการที่จะยื่นแบบและชำระภาษีอย่างเพียงพอ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีได้มีทางเลือกแทนการไปชำระ ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา	3.95	1.00	ค่อนข้างเห็นด้วย
รวม	3.01	0.59	ปานกลาง

ตาราง 3 (ต่อ)

มูลเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
7.กรรมวิธีในการชำระภาษี (X_7)			
1. มีการวางระบบงานเสียภาษีให้เป็นแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (one stop service) เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี	3.89	1.03	ค่อนข้างเห็นด้วย
2. มีการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับระยะเวลาการยื่นแบบและประเภทภาษีที่จะชำระ	3.97	1.03	ค่อนข้างเห็นด้วย
รวม	3.93	0.80	ค่อนข้างเห็นด้วย
8. การบังคับใช้กฎหมาย (X_8)			
1. ประชาชนมักแจ้งยอดรายรับตามความเป็นจริง	2.14	1.18	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
2. ไม่มีการจู่โจมหรือบังหลวจากเงินภาษีอากร	1.66	1.04	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
3. ควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อยกย่องประชาชนที่ให้ความร่วมมือในการเสียภาษีอากร	4.03	1.19	ค่อนข้างเห็นด้วย
รวม	2.61	0.75	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	2.91	0.29	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า มูลเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กรรมวิธีในการชำระภาษี อยู่ในระดับค่อนข้างเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.93$) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ระดับการพัฒนาของประเทศ ($\bar{X} = 3.29$) การให้บริการของเจ้าหน้าที่ ($\bar{X} = 3.05$) การอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี ($\bar{X} = 3.01$) วัฒนธรรมการเสียภาษีอากรของคนไทย ($\bar{X} = 2.96$) การบังคับใช้กฎหมาย ($\bar{X} = 2.61$) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับค่อนข้างไม่เห็นด้วย คือการเปรียบเทียบ ($\bar{X} = 2.17$) และพฤติกรรมเอาอย่าง ($\bar{X} = 2.04$) ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน (Y)

การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.กฎหมายภาษีอากรมีบทบัญญัติที่ไม่สลับซับซ้อน ประชาชนโดยทั่วไปจะเข้าใจและตีความได้ถูกต้อง	1.64	0.85	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
2. กระบวนการชำระภาษีอากรไม่ยุ่งยาก สะดวกต่อการ เสียภาษี	2.54	1.00	ปานกลาง
3. กฎหมายภาษีอากรมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย จนทำ ให้ประชาชนติดตามไม่ทัน	1.97	0.98	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
4. เจ้าหน้าที่มุ่งมั่นในการบังคับใช้กฎหมาย จนทำให้ ประชาชนไม่กล้าที่จะหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร	2.19	1.07	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
5. ในประเทศไทยยังมีการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร ไม่มากนัก	1.93	0.99	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
6. นิติบุคคลยังมีการจัดทำบัญชี 2 ชุดในการชำระภาษี	4.05	1.04	ค่อนข้างเห็นด้วย
รวม	2.39	0.45	ปานกลาง

จากตาราง 4 พบว่า การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน (Y) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นิติบุคคลยังมีการจัดทำบัญชี 2 ชุดในการชำระภาษี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมาคือ กระบวนการชำระภาษีอากรไม่ยุ่งยาก สะดวกต่อการเสียภาษี ($\bar{X} = 2.54$) เจ้าหน้าที่มุ่งมั่นในการบังคับใช้กฎหมาย จนทำให้ประชาชนไม่กล้าที่จะหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร ($\bar{X} = 2.19$) กฎหมายภาษีอากรมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย จนทำให้ประชาชนติดตามไม่ทัน ($\bar{X} = 1.97$) ในประเทศไทยยังมีการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรไม่มากนัก ($\bar{X} = 1.93$) และ กฎหมายภาษีอากรมีบทบัญญัติที่ไม่สลับซับซ้อนประชาชนโดยทั่วไปจะเข้าใจและตีความได้ถูกต้อง ($\bar{X} = 1.64$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

3.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาของการรับราชการ และรายได้ต่อเดือน วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ดังแสดงในตาราง 5 - 9

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีต่อการหลีกเลี่ยงการ
เสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามเพศ

ตัวแปรที่ศึกษา	เพศ	$\bar{X}$	S.D.	t	p
การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของ ประชาชน	ชาย	2.38	0.57	-0.878	.391
	หญิง	2.59	0.42		

จากตาราง 5 พบว่า เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ
หลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีต่อการหลีกเลี่ยงการ
เสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามอายุ

ตัวแปรที่ศึกษา	อายุ	$\bar{X}$	S.D.	t	p
การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของ ประชาชน	ไม่เกิน 33 ปี	2.43	0.27	-1.919	.255
	34 ปีขึ้นไป	2.67	0.55		

จากตาราง 6 พบว่า เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ
หลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีต่อการหลีกเลี่ยงการ
เสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามระดับการศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา	ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	t	p
การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร ของประชาชน	อาชีวศึกษา	2.72	0.58	1.148	.266
	ปริญญาตรีขึ้นไป	2.48	0.37		

จากตาราง 7 พบว่า เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ
การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามระยะเวลาของการรับราชการ

ตัวแปรที่ศึกษา	ระยะเวลาของการ รับราชการ	$\bar{X}$	S.D.	t	p
การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร ของประชาชน	ไม่เกิน 10 ปี	2.48	0.49	-.663	.516
	11 ปีขึ้นไป	2.62	0.41		

จากตาราง 8 พบว่า เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีระยะเวลาของการรับราชการต่างกันมีความคิดเห็นต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ตัวแปรที่ศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p
การหลีกเลี่ยงการเสีย อากรของประชาชน	ระหว่างกลุ่ม	2	.151	.076	.359	.703
	ภายในกลุ่ม	17	3.577	.210		
	รวม	19	3.728			

จากตาราง 9 พบว่า เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาของการรับราชการ และรายได้ต่อเดือน วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที และ วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ดังแสดงในตาราง 10 – 16

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีต่อการ
หลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามเพศ

ตัวแปรที่ศึกษา	เพศ	$\bar{X}$	S.D.	t	p
การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของ ประชาชน	ชาย	2.30	0.38	-1.089	.280
	หญิง	2.41	0.51		

จากตาราง 10 พบว่า ประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็น
ต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีต่อการ
หลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามอายุ

ตัวแปรที่ศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p
การหลีกเลี่ยงการเสียภาษี อากรของประชาชน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.450	.725	3.915*	.024
	ภายในกลุ่ม	77	14.260	.185		
	รวม	79	15.710			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 พบว่า ประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็น
ต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำผลการวิเคราะห์ไปเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธีของ Least Significant
Difference (LSD) เพื่อหาค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตาราง 12

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความคิดเห็นที่มีต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษี
อากรของประชาชน จำแนกตามอายุ

อายุ		ไม่เกิน 36 ปี	37 - 48 ปี	49 ปีขึ้นไป
	$\bar{X}$	2.53	2.32	2.20
ไม่เกิน 36 ปี	2.53	-	0.21	0.33*
37 - 48 ปี	2.32		-	0.12
49 ปีขึ้นไป	2.20			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงว่า ประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีอายุไม่เกิน 36 ปี มีความคิดเห็นต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชนแตกต่างกับผู้เสียภาษีที่มีอายุ 49 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีอายุไม่เกิน 36 ปี มีความคิดเห็นสูงกว่าประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีอายุ 49 ปีขึ้นไป

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีต่อการ
หลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามอาชีพ

ตัวแปรที่ศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
การหลีกเลี่ยงการเสียภาษี อากรของประชาชน	ระหว่างกลุ่ม	2	.798	.399	2.060	.134
	ภายในกลุ่ม	77	14.912	.194		
	รวม	79	15.710			

จากตาราง 13 พบว่า ประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีต่อการ
หลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามระดับการศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา	ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	t	p
การหลีกเลี่ยงการเสียภาษี อากรของประชาชน	ต่ำกว่าปริญญาตรี	2.49	0.43	2.914**	.005
	ปริญญาตรีขึ้นไป	2.22	0.42		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 14 พบว่า ประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยประชาชนผู้มาใช้บริการที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นสูงกว่าประชาชนผู้มาใช้บริการที่มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีต่อการ
หลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตัวแปรที่ศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
การหลีกเลี่ยงการเสียภาษี อากรของประชาชน	ระหว่างกลุ่ม	2	3.689	1.844	11.813**	.000
	ภายในกลุ่ม	77	12.021	.156		
	รวม	79	15.710			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 15 พบว่า ประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำผลการวิเคราะห์ไปเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธีของ Least Significant Difference (LSD) เพื่อหาค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตาราง 16

ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความคิดเห็นที่มีต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร
ของประชาชน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001 – 25,000 บาท	25,001 บาทขึ้นไป
$\bar{X}$		2.53	2.47	2.04
ไม่เกิน 10,000 บาท	2.53	-	0.06	0.49*
10,001 - 25,000 บาท	2.47		-	0.43*
25,001 บาทขึ้นไป	2.04			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 พบว่า ประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท มีความคิดเห็นต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชนแตกต่างกับผู้เสียภาษีที่มีรายได้ 10,001 - 25,000 บาท และ 25,001 บาทขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท มีความคิดเห็นสูงกว่าประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีรายได้ 10,001 - 25,000 บาท และ 25,001 บาทขึ้นไป

3.3 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน (Stepwise - Multiple Regression Analysis) ดังแสดงในตาราง 17

ตาราง 17 แสดงการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของตัวแปรที่ใช้ทำนายการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน(Y)

Model	การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน					
	B	SE(b)	Beta	t	Sig	
- ค่าคงที่ (Constant)	1.611			3.353**	.001	
- กรรมวิธีในการชำระภาษี(X ₇)	-.268	.046	-.479	-5.823**	.000	
- การบังคับใช้กฎหมาย (X ₈)	.170	.052	.283	3.294**	.001	
- ระดับการพัฒนาของ ประเทศ (X ₂)	.291	.097	.246	2.989**	.004	
- การอำนวยความสะดวกใน การชำระภาษี (X ₆)	.142	.063	.186	2.264*	.026	
	R	R ²	Adjust R ²	SE _{est}	F	Sig.
	.668	.446	.423	.342	19.113**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของตัวแปรที่ใช้ทำนายการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน พบว่า กรรมวิธีในการชำระภาษี การบังคับใช้กฎหมาย ระดับการพัฒนาของประเทศ และการอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี สามารถใช้ทำนายการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน ได้คิดเป็นร้อยละ 44.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่ายังมีปัจจัยในด้านอื่นอีกร้อยละ 55.4 ที่มีผลต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน และมีความคาดเคลื่อนในการประมาณค่าเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน (Y) เท่ากับ .342 และสามารถนำมาเขียนสมการถดถอยเชิงพหุได้ดังนี้

การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน (Y) = -.479 กรรมวิธีในการชำระภาษี(X₇) + การบังคับใช้กฎหมาย (X₈) + ระดับการพัฒนาของประเทศ (X₂) + การอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี (X₆)

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชน

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. การหลีกเลี่ยงภาษีอากรอยู่ในระดับสูง
2. วัฒนธรรมการเลี่ยงภาษีอากรของคนไทย ระดับการพัฒนาของประเทศ การเปรียบเทียบพฤติกรรมเอาอย่าง การให้บริการของเจ้าหน้าที่ การอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี กรรมวิธีในการชำระภาษี และการบังคับใช้กฎหมาย มีอิทธิพลต่อการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากร คือ ประชาชนที่มาใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีอากรกับเคาน์เตอร์ให้บริการของสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบางรัก 3 จำนวน 10,779 คน (จากข้อมูลการจัดทำคำดัชนีการใช้พลังงานประจำเดือนมกราคม - มีนาคม 2550) และ เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบางรัก 3 จำนวน 20 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เสียภาษีที่มาใช้บริการร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน รวมทั้งสิ้น 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องของการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชน โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องของตัวแปรตาม ซึ่งได้แก่ การหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชน และ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการหลีกเลี่ยงภาษีอากร ซึ่งได้แก่ 1) วัฒนธรรมการเลี่ยงภาษีอากรของคนไทย 2) ระดับการพัฒนาของประเทศ 3) การ

เปรียบเทียบ 4) พฤติกรรมเอาอย่าง 5) การให้บริการของเจ้าหน้าที่ 6) การอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี 7) กรรณวิธีในการชำระภาษี และ 8) การบังคับใช้กฎหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Window และนำเสนอผลการศึกษาในรูปตารางและค่าสถิติ พร้อมกับคำอธิบายเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ข้อมูลจากสถิติประกอบกัน ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา(Discriptive Statistics) เป็นการนำเสนอข้อมูลทั่วไป โดยใช้วิธีการแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติอนุมาน(Inferential Statistics) โดยใช้ค่า t- test F- test และหาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของประชาชน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ(Stepwise Multiple Regression)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

1. มูลเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กรรณวิธีในการชำระภาษี อยู่ในระดับค่อนข้างเห็นด้วย ส่วนด้านที่อยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ระดับการพัฒนาของประเทศ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ การอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี วัฒนธรรมการเสียภาษีอากรของคนไทย และ การบังคับใช้กฎหมาย ส่วนด้านที่อยู่ในระดับค่อนข้างไม่เห็นด้วย คือการเปรียบเทียบ และพฤติกรรมเอาอย่าง
2. การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน (Y) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นิติบุคคลยังมีการจัดทำบัญชี 2 ชุดในการชำระภาษี มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือ กระบวนการชำระภาษีอากรยุ่งยาก ไม่สะดวกต่อการเสียภาษี เจ้าหน้าที่ย่อหย่อนในการบังคับใช้กฎหมาย จนทำให้ประชาชนกลัวที่จะหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร กฎหมายภาษีอากรมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย จนทำให้ประชาชนติดตามไม่ทัน ในประเทศไทยยังมีการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรอยู่ และ กฎหมายภาษีอากรมีบทบัญญัติที่สลับซับซ้อน ยากที่จะให้ประชาชนโดยทั่วไปเข้าใจและตีความได้ถูกต้อง
3. เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาของการรับราชการ และ รายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีเพศ และอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระภาษีที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนผู้มาใช้บริการการชำระ

ภาษาที่มีระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปรที่ใช้ทำนายการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน พบว่า กรรมวิธีในการชำระภาษี การบังคับใช้กฎหมาย ระดับการพัฒนาของประเทศ และการอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี สามารถใช้ทำนายการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน ได้คิดเป็นร้อยละ 44.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากอดีตที่ผ่านมาการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรในประเทศไทยยังอยู่ในระดับสูง จากคำกล่าวของ เจริญ ธฤติมานนท์(2519) ที่ว่า เรามักจะได้ยินคำกล่าวกันโดยทั่วไปหรือได้อ่านข่าวหรือบทความในหนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ อยู่เป็นเนืองนิจว่า ในประเทศไทย มีการหลีกเลี่ยงภาษีอากรกันมาก หากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีการจัดเก็บภาษีอากรกันอย่างเข้มงวดกวาดขันแล้ว รัฐจะเก็บภาษีอากรได้อีกเป็นจำนวนมาก แต่จากการศึกษาในครั้งนี้ด้วยการออกแบบสอบถามทั้งจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนที่มาชำระภาษี มีความคิดเห็นว่าการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรในประเทศไทย อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าทางราชการโดยกรมสรรพากรเอง ได้มีการปรับตัวและกำหนดกลยุทธ์ในการทำงานใหม่ รวมทั้งจัดหาเครื่องมือทางการจัดการเข้ามาช่วยในการบริหารงานมากขึ้น มีการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ ทำให้การทำธุรกรรมต่าง ๆ รวดเร็วกว่าในอดีตมากขึ้น เช่น การเสียภาษีผ่านระบบอินเทอร์เน็ต อีกทั้งยังเน้นการให้บริการที่ดีแก่ผู้เสียภาษี เพื่อเพิ่มความสนใจในการเสียภาษีของประชาชน

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า มูลเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะพบว่าตัวแปรที่ อยู่ในระดับค่อนข้างเห็นด้วยที่เป็นสาเหตุแห่งการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน ได้แก่

1. กรรมวิธีในการชำระภาษี ซึ่งประกอบไปด้วย

1.1 กฎหมายภาษีอากรมีบทบัญญัติที่สลับซับซ้อน ยากที่ประชาชนโดยทั่วไปจะเข้าใจและตีความได้ถูกต้อง เพราะในการปฏิบัติงานในด้านการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร จะมีกฎหมายออกมาบังคับใช้เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นกฎกระทรวงการคลัง ประกาศ กรมสรรพากร คำสั่ง ระเบียบ ในรอบปีหนึ่ง ๆ มีกฎหมายออกมาเป็นจำนวนมาก โดยจะเป็นภาษากฎหมายซึ่งยากแก่การที่ประชาชนโดยทั่วไปจะเข้าใจและตีความได้อย่างถูกต้อง

1.2 กระบวนการชำระภาษีอากรยุ่งยาก ไม่สะดวกต่อการเสียภาษี กระบวนการในการชำระภาษี ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเพราะหากถ้ามีขั้นตอนการชำระภาษีที่เป็นระบบมีการให้บริการที่รวดเร็วขั้นตอนการรับบริการที่ไม่ยุ่งยาก จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เสียภาษีได้รับความสะดวกและพร้อมที่จะมาเสียภาษี ซึ่งสอดคล้องกับ เฉลิมเกียรติ ไชยวรรณ.(2539 : 23) ที่กล่าวถึงหลักความสะดวก(Convenient) ในการเก็บภาษี หมายถึง ภาษีอากรทุกประเภทควรเรียกเก็บตามเวลาหรือ

ตามวิธีสะดวกที่สุดแก่ผู้ต้องเสียภาษี กล่าวคือ เมื่อประชาชนมีภาระที่ต้องเสียภาษีให้แก่รัฐบาลแล้วก็ควรได้รับความสะดวกในการไปติดต่อชำระภาษี เป็นต้นว่าควรกำหนดระยะเวลาการชำระภาษีให้เหมาะสมแก่ฤดูกาล โดยวางวิธีการจัดเก็บให้ง่ายต่อการชำระ และกำหนดสถานที่ที่จะต้องเสียภาษีไว้ให้สะดวกแก่การสัญจรไปมา หากได้วางไว้เหมาะสมแล้วย่อมมุ่งใจให้ประชาชนร่วมมือเสียภาษีอากรโดยครบถ้วนยิ่งขึ้น

2. การบังคับใช้กฎหมาย

2.1 กฎหมายภาษีอากรมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย จนทำให้ประชาชนติดตามไม่ทันจากการที่กรมสรรพากรมีกฎหมาย ประกาศ ระเบียบ หรือ คำสั่ง ออกมาบังคับใช้เป็นจำนวนมาก จึงต้องทำให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเก่า ๆ ที่ล้าสมัย หรือเมื่อออกกฎหมายใหม่แล้วก็ต้องยกเลิกกฎหมายเก่าที่ไปขัดกับกฎหมายที่ออกมาใหม่ ทำให้ประชาชนติดตามไม่ทัน หรืออีกกรณีหนึ่งก็คือประชาชนไม่ให้ความสนใจที่จะติดตามข่าวสารของทางราชการ

2.2 เจ้าหน้าที่มักย่อหย่อนในการบังคับใช้กฎหมาย จนทำให้ประชาชนกล้าที่จะหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร รวมทั้งเมื่อเจ้าหน้าที่ปล่อยปละละเลยไม่เข้มงวดในด้านกฎหมาย ก็จะทำให้ผู้เสียภาษีที่ทุจริตได้ใจไม่เกรงกลัวต่อความผิด

3. ระดับการพัฒนาของประเทศ

3.1 ประชาชนในประเทศที่พัฒนาแล้ว มักยินดีที่จะเสียภาษีมากกว่าประชาชนในประเทศด้อยพัฒนา เพื่อนำเงินภาษีไปใช้ในการพัฒนาประเทศ ประชาชนในประเทศที่พัฒนาแล้วก็ย่อมจะเป็นประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีด้วย เมื่อมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างดีก็มักที่จะมองสังครรอบข้างเพื่อที่จะสร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ซึ่งง่ายที่สุดก็คือทำตัวให้เป็นพลเมืองดีเสียภาษีให้ถูกต้องและครบถ้วน สำหรับในประเทศที่ด้อยพัฒนาถ้าประชาชนในประเทศนั้น ๆ มีความเป็นอยู่ที่พอสมควรไม่อดอยากและมั่งคั่งทำ ก็พยายามปลูกฝังจิตสำนึกให้เป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อเป็นการกระจายความเจริญและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับประเทศของตน การที่บุคคลยังขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวมย่อมส่งผลให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษีได้ ซึ่งสอดคล้องกับเจริญ ธฤติมานนท์.(2534 : 89- 95) ที่กล่าวว่า ความสมัครใจในการเสียภาษีอากรของผู้เสียภาษีอากร (Tax Voluntary Compliance) คือ การที่ผู้เสียภาษีอากรมีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องเสียภาษีอากรที่ตนมีหน้าที่ต้องเสียภาษีให้แก่รัฐบาลอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ภายในระยะเวลาที่กฎหมายภาษีอากรกำหนดไว้และผู้เสียภาษีอากรได้ปฏิบัติตามการเสียภาษีอากรให้ครบถ้วนในระยะเวลาที่กำหนดนั้นด้วย รวมทั้งการที่ผู้เสียภาษีอากรจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรด้วยความเต็มใจ

3.2 ประชาชนที่อยู่ในเขตเมืองมักจะหลีกเลี่ยงภาษีมากกว่าประชาชนที่อยู่ในเขตชนบท เพราะว่ากิจการหรือธุรกิจต่าง ๆ มักจะอยู่ในเขตเมืองหรือชานเมือง การจ้างงานซึ่งจะทำให้เกิดเม็ดเงินเพื่อการเสียภาษีอากรจึงกระจุกตัวอยู่แต่ในเขตเมืองหรือชานเมือง ถ้าเสียภาษีไม่ถูกต้องหรือครบถ้วนจึงเกิดการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรมากกว่าในเขตชนบท ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทำนา ทำสวน ทำไร่ ที่ได้รับการยกเว้นการเสียภาษี

3.3 ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ มีการว่างงานในอัตราสูง กิจการค้าประสบการขาดทุนหรือต้องล้มละลายมาก ซึ่งภาวการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้มีการหลีกเลี่ยงภาษีอากรกันมากขึ้น ดังเช่นในปัจจุบันนี้ที่ธุรกิจต้องล้มละลายเลิกกิจการ เลิกจ้างพนักงานเป็นจำนวนมาก ทั้งเจ้าของธุรกิจและพนักงานที่ถูกเลิกจ้าง แม้ที่ผ่านมามีเงินได้ที่ถึงเกณฑ์ที่จะต้องเสียภาษี แต่ไม่มีความสามารถที่จะนำเงินมาชำระภาษีได้ จึงทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรเป็นจำนวนมาก

4. การอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี

4.1 สิ่งอำนวยความสะดวกยังมีไม่เพียงพอ อาทิเช่น แก้อັนนิ่ง ที่จอดรถ น้ำดื่ม หนังสือพิมพ์ โทรศัพท์สาธารณะ เพื่อเป็นการสร้างความประทับใจในการให้บริการโดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอ ดังที่บุญรอด โบว์เซอร์วส์(2540: 96-99) ที่กล่าวถึงมาตรการในการส่งเสริมการเสียภาษีอากร จะต้องมีการปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน โดยปรับเปลี่ยนทัศนคติของเจ้าหน้าที่ให้เป็นผู้มีจิตสำนึกในการให้บริการที่ดีแก่ผู้เสียภาษีอากร เปลี่ยนความคิดจาก "ผู้รับ" มาเป็น "ผู้ให้" เพื่อให้ผู้เสียภาษีเกิดความรู้สึกที่ดี และพึงพอใจว่าการเสียภาษีแต่ละครั้งได้รับความสะดวก ความเป็นธรรมและเกิดทัศนคติที่ดีแก่ผู้เสียภาษี สร้างบริการใหม่ ๆ เพื่อความพึงพอใจของผู้เสียภาษี จัดให้มีการบริการขั้นพื้นฐานตั้งแต่สถานที่จอดรถ ที่พักเพื่อนั่งคอย น้ำดื่ม ตลอดจนปรับปรุงสถานที่เพื่อให้ง่ายต่อการติดต่อและความสะดวกรวดเร็ว พัฒนาอุปกรณ์ ตลอดจนนำระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยเสริมให้งานบริการต่าง ๆ มีความถูกต้อง สะดวก และรวดเร็ว สำรวจและติดตามความต้องการและความพึงพอใจของผู้เสียภาษี ตลอดเวลา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะสะท้อนถึงความรู้สึกของประชาชน มาใช้ปรับปรุงในการบริการให้ดีขึ้น

4.2 ควรจัดให้มีช่องทางในการที่ยื่นแบบและชำระภาษีอย่างเพียงพอ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีได้มีทางเลือกแทนการไปชำระ ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา เพื่อให้เกิดความรวดเร็วเป็นการประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้เสียภาษี (ซึ่งในปัจจุบันนี้กรมสรรพากรก็ได้พยายามที่จะสร้างช่องทางเพื่อให้ผู้เสียภาษีได้ยื่นแบบและชำระภาษีได้รวดเร็วขึ้น อาทิเช่น การยื่นแบบแสดงรายการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น แต่ก็เกิดปัญหากับผู้เสียภาษีประเภทที่ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เป็น)

4.3 ยังไม่มีการวางระบบงานให้เป็นแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ(One Stop Service) จะได้เป็นการอำนวยความสะดวกในการทำธุรกรรมของผู้เสียภาษี ซึ่งในปัจจุบันผู้เสียภาษีจะต้องเสียเวลาในการเดินทางไปทำธุรกรรมยังที่ต่าง ๆ ของกรมสรรพากร อาทิเช่น จะไปจดทะเบียนประกอบกิจการหรือแจ้งเลิกภาษีมูลค่าเพิ่มหรือธุรกิจเฉพาะ ที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครต่าง ๆ ที่สถานประกอบการตั้งอยู่ สำหรับการยื่นแบบและชำระภาษีจะต้องไปติดต่อที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา

4.4 ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ เกี่ยวกับระยะเวลาการยื่นแบบและประเภทภาษีที่จะชำระ เพราะถ้าประชาชนไม่ทราบหรือหลงลืมไปว่า ถึงเวลาที่จะต้องยื่นแบบและชำระภาษีอะไร ก็อาจจะไม่สามารถเตรียมเอกสารหรือจัดสรรเงินไว้สำหรับชำระภาษีได้ทัน เมื่อได้

ทราบก็อาจจะเลยกำหนดเวลาหรือไม่ได้จัดสรรเงินไว้สำหรับชำระภาษี ก็เลยทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีได้ เพราะไม่ต้องการเสียค่าปรับหรือไม่มีเงินที่จะชำระภาษีแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กรรมวิธีในการชำระภาษี การบังคับใช้กฎหมาย ระดับการพัฒนาของประเทศ และการอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี สามารถใช้ทำนายการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรของประชาชน ดังนั้นสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบางรัก 3 ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาปัจจัยต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเสียภาษีรวมทั้งลดการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีของประชาชนโดยดำเนินการดังนี้

1. กรรมวิธีในการชำระภาษี

1.1 จัดให้มีการฝึกอบรมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากร แก่ตัวแทนของหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้นำความรู้ที่ได้รับนั้นกลับไปเผยแพร่ให้แก่บุคลากรในหน่วยงานของตนเอง ช่วงระยะเวลาของการฝึกอบรมควรจะเป็นในช่วงระยะเวลาที่ใกล้ที่จะยื่นแบบแสดง

รายการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิเช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นต้น รวมทั้งควรให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากรที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หรือที่บัญญัติขึ้นมาใหม่

1.2 ลดขั้นตอนการชำระภาษีอากรที่ยุ่งยาก ให้รวดเร็ว กระชับ และถูกต้อง ด้วยการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยมาช่วยในการทำงาน เพื่อให้ผู้เสียภาษีได้รับความสะดวกและพร้อมที่จะมาเสียภาษี

2. การบังคับใช้กฎหมาย

2.1 มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการได้ทราบอย่างสม่ำเสมอ ในสื่อทุกประเภท โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์

2.2 จัดฝึกอบรมบุคลากรของหน่วยงานให้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับระเบียบ วิธีปฏิบัติ รวมทั้งข้อกฎหมายต่าง ๆ เพื่อที่จะสามารถให้คำปรึกษากับประชาชนผู้มาเสียภาษีได้อย่างถูกต้อง และเพิ่มสมรรถนะการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

2.3 ควรมีบทลงโทษผู้กระทำความผิดฐานหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรอย่างเฉียบขาดทั้งทางแพ่งและทางอาญา และต้องมีการใช้บทลงโทษดังกล่าวอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อการหลีกเลี่ยงภาษีอากรกันมากขึ้น

3. ระดับการพัฒนาของประเทศ

3.1 จะต้องเร่งสร้างจิตสำนึกของประชาชนทุกคนในประเทศ ให้เป็นคนที่มีจริยธรรม มีคุณธรรม เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยสร้างสังคมที่ยกย่องบุคคลที่ประกอบคุณความดีต่อประเทศชาติ มากกว่าการยกย่องบุคคลโดยพิจารณาความร่ำรวย เมื่อทุกคน

มีจิตสำนึกดี มีจริยธรรม มีคุณธรรม ก็จะประพฤติตนเป็นพลเมืองดีและปฏิบัติตนตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยเฉพาะผู้ที่มิใช่เสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปรวมทั้งข้าราชการจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานก็ต้องยึดมั่นในคุณธรรม มีจิตมุ่งมั่นที่จะประพฤติตนให้เป็นข้าราชการที่ดี รักษาระเบียบวินัยโดยเคร่งครัด รวมทั้งไม่ประพฤติผิดจรรยาบรรณที่เป็นข้อห้าม

3.2 ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ มีการว่างงานในอัตราสูงหรือกิจการค้าต้องประสบการขาดทุน ทางราชการก็ต้องขยายเวลาหรือให้โอกาสแก่ประชาชนหรือผู้ประกอบการ เพื่อให้มีโอกาสฟื้นตัวหรือเพื่อหาช่องทางที่จะสามารถนำเงินมาชำระภาษีอากรได้

4. การอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี

4.1 ควรมีการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่มาเสียภาษี เช่น จัดที่พักรถเพื่อนั่งคอย น้ำดื่ม หนังสือพิมพ์ วารสารไว้บริการ รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำด้วยความเป็นกันเอง จะเป็นการสร้างแรงจูงใจและความประทับใจให้ประชาชนเกิดความสมัครใจในการเสียภาษี

4.2 ควรจัดให้มีช่องทางในการที่จะยื่นแบบและชำระภาษีอย่างเพียงพอ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีทางเลือก ซึ่งในปัจจุบันที่ให้บริการอยู่ก็มียื่นได้ ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา ยื่นผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ยื่นผ่านเคาน์เตอร์ของธนาคารพาณิชย์ ยื่น ณ ที่ทำการไปรษณีย์ ควรเพิ่มช่องทางให้มีการยื่นแบบและชำระภาษีผ่านทางร้านสะดวกซื้อทั่วไป อาจขอความร่วมมือไปยังห้างสรรพสินค้าที่มีชื่อเสียงหรืออยู่ในย่านธุรกิจที่การคมนาคมไปมาสะดวก เพื่อขอใช้สถานที่ในการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีในฤดูกาลชำระภาษีที่สำคัญ ๆ อาทิเช่น การยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นต้น

4.3 ควรมีการวางระบบงานให้เป็นแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ(One Stop Service) โดยให้การติดต่อทำธุรกรรมต่าง ๆ อยู่ในที่แห่งเดียวกัน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก รวมทั้งประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายให้กับประชาชนที่จะมาเสียภาษี อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างให้เกิดความสมัครใจในการเสียภาษีอีกด้วย

4.4 ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อควรรู้ รวมทั้งกฎหมายการเสียภาษีที่ประชาชนทั่วไปควรทราบ โดยจัดทำเป็นแผ่นพับ จัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ หรือจัดทำเป็นวีดิทัศน์เผยแพร่ทางโทรทัศน์ให้ประชาชนได้รับชมในขณะที่มาติดต่อขอชำระภาษี และควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ เกี่ยวกับระยะเวลาการยื่นแบบและประเภทภาษีที่จะชำระ เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยและเตือนความทรงจำให้แก่ผู้เสียภาษี ที่จะได้ทราบว่าถึงเวลาที่จะต้องยื่นแบบแสดงรายการอะไรและสิ้นสุดกำหนดระยะเวลาเมื่อใด จะทำให้ประชาชนสามารถที่จะมีเวลาในจัดเตรียมเอกสารและจัดเตรียมเงินไว้สำหรับชำระภาษี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีของประชาชนของสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาอื่น ๆ หรืออาจจะทำการวิจัยในเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ละเอียดยิ่งขึ้น เนื่องจากแบบสอบถามไม่สามารถประเมินความคิดเห็นได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง

2.2 ควรมีการศึกษาผลการนำนโยบายการจัดเก็บภาษีไปปฏิบัติของสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบางรัก 3

2.3 ควรมีการศึกษาในเรื่องเดียวกันกับหน่วยงานในระดับที่สูงขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมสรรพากร. (ม.ป.ป.) *ยุทธศาสตร์กรมสรรพากร ปี 2547-2551*.
- (2549). ตารางเปรียบเทียบผลการจัดเก็บรายได้รัฐบาลตามหน่วยจัดเก็บ ไตรมาสแรก ของปีงบประมาณ 2550. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2550, จาก <http://www.rd.go.th>
- (2549). ตารางเปรียบเทียบผลการจัดเก็บ สรุปเป็นรายการจัดเก็บ. สืบค้นเมื่อ 27 เมษายน 2550, จาก <http://www.rd.go.th>
- กุลธิดา. (2549, ธันวาคม). ย้อนรอยภาษี "บรรณพจน์" ดีความตามสถานการณ์?. *Tax & Business Magazine*. ปีที่ (13) : 101-102.
- ไกรยุทธ ธีรตยาคีนันท์. (2521). *ทฤษฎีภาษีเงินได้และภาษีเงินได้ของไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- จงพวง มณีวัฒนา. (2544, 6 เมษายน). สังกายนา กฎหมายภาษีอากร(ลงโลก). *กรุงเทพธุรกิจ* หุ่น-การเงิน. หน้า 190-195.
- เจริญ ธฤติมานนท์. (2519). ทำไมคนจึงหลีกเลี่ยงภาษี และ จะแก้ไขกันอย่างไร. กรุงเทพฯ: สรรพากรสาส์น.
- (2534). *ความสนใจในการเสียภาษีอากร*. กรุงเทพฯ: สรรพากรสาส์น.
- เฉลิมเกียรติ ไชยวรรณ. (2539). ปัญหาการหลีกเลี่ยงภาษีมูลค่าเพิ่มอันเนื่องมาจากระบบเครดิต. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทวี ไชยจิตจรรย์. (2538). *การบริหารการจัดเก็บภาษีอากร: วิเคราะห์การประเมินภาษีเงินได้*. วิทยานิพนธ์. นิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายมหาชน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บุญรอด โบว์เสริงศ์. (2540). *การปรับปรุงเพื่อความเป็นผู้นำในด้านบริการที่ดี*. กรุงเทพฯ: สรรพากรสาส์น.
- ฝ่ายยุทธศาสตร์ "สภาพัฒน์" บริหารจัดการ "เศรษฐกิจนอกกรอบ". (2547). สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2550, จาก <http://www.nokkrob.org>
- พลิกแฟ้มตรวจคดีพัน "ทนายชินวัตร". (2550, 20-23 พฤษภาคม). *ฐานเศรษฐกิจ*. หน้า 14.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2546). เอกสารการสอนชุดวิชา เศรษฐศาสตร์สาธารณะ. ปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2546. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยฯ.
- วิทย์ ตันตยกุล. (2515). *ทฤษฎีการเลี่ยงภาษี*. กรุงเทพฯ: สรรพากรสาส์น.
- วิโรจน์ เลาะห์พันธุ์. (2522-2523). *การหลีกเลี่ยงและหลบหนีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย*. (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ศุภรัตน์ ควัญกุล. (2532). *เศรษฐศาสตร์สาธารณะ: การบริหารภาษีอากร*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

‘ศุภรัตน์’ ดัดร่างแหผดอานญา? พิชะภาชีแอมเพิลริช. (2550,5-7กรกฎาคม). *ฐานเศรษฐกิจ*.

หน้า 12.

สมคิด บางโม. (2536). *ภาษีอากรธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิค.

สรุปสถานการณ์การลักลอบนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงและการแก้ไขปัญหาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน.

(2542). สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2550, จาก <http://www.claccount.com>

สุเทพ พงษ์พิทักษ์. (2538). *การบริหารการจัดเก็บภาษีอากร: วิเคราะห์การประเมินภาษีเงินได้*.

วิทยานิพนธ์. นิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายมหาชน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ภาคผนวก

แบบสอบถามประชาชน

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการที่จะนำความคิดเห็นที่ได้ไปปรับปรุงและจัดทำ
นโยบายเกี่ยวกับ การชำระภาษีอากรของประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ.....ปี

3. อาชีพ

() รับราชการ

() รัฐวิสาหกิจ

() พนักงานเอกชน

() รับจ้างแรงงาน

() มีกิจการเป็นของตัวเอง

() อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. ระดับการศึกษา

() ประถมศึกษา

() มัธยมศึกษา

() อาชีวศึกษา

()ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....บาท (โดยประมาณ)

แบบสอบถามเจ้าหน้าที่
แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการที่จะนำความคิดเห็นที่ได้ไปปรับปรุงและจัดทำ
นโยบายเกี่ยวกับ การชำระภาษีอากรของประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

() อาชีวศึกษา

() ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

4. ระยะเวลาของการรับราชการ.....ปี

5. รายได้ต่อเดือน

() 5,000 - 10,000 บาท

() 10,001 - 15,000 บาท

() 15,001 - 20,000 บาท

() 20,000 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว

ระดับความคิดเห็น					
คำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ปานกลาง	ค่อนข้าง ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. คนไทยส่วนใหญ่ยินดีที่จะจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้า ฟุ่มเฟือย มากกว่าที่จะจ่ายเงินเพื่อการเสียภาษี					
2. ท่านเห็นด้วยอย่างไร กับคำกล่าวต่อไปนี้ “อย่าถามว่า ประเทศได้ให้อะไรแก่ท่าน แต่ท่านได้ให้อะไรกับประเทศ บ้าง”					
3. คนไทยยินดีที่จะเสียภาษีอากร ถึงแม้ว่าเงินภาษีนี้นั้นจะ ถูกนำไปใช้โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนเลย					
4. คนไทยไม่ใส่ใจกับการเสียภาษีอากรมากนัก เป็นที่ สังเกตได้ว่ามักจะมียีนแบบและชำระภาษีกันในช่วงที่ใกล้จะ หมดกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการ					
5. ประชาชนในประเทศที่พัฒนาแล้ว มักยินดีที่จะเสีย ภาษีมากกว่าประชาชนในประเทศที่ด้อยพัฒนา เพื่อนำเงิน ภาษีไปใช้ในการพัฒนาประเทศ					
6. ประชาชนที่อยู่ในเขตเมืองมักจะหลีกเลี่ยงภาษีมากกว่า ประชาชนที่อยู่ในเขตชนบท					
7. ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ มีการว่างงานในอัตราสูง กิจการค้าประสบปัญหาการขาดทุนหรือต้องล้มละลายเป็น จำนวนมาก ซึ่งภาวะการณดังกล่าวนี้ทำให้มีการหลีกเลี่ยง การเสียภาษีอากรกันมากขึ้น					
8. ถ้าโอกาสที่จะถูกจับได้มีน้อย คนไทยก็มักที่จะหลีกเลี่ยง การเสียภาษีอากร					
9. ถ้ามีการกำหนดบทลงโทษในกฎหมายไม่รุนแรง คนก็ มักจะหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรกันมาก					
10. เมื่อเห็นผู้อื่นหลีกเลี่ยงการเสียภาษีได้โดยไม่ถูกลง โทษ คนไทยก็เลยเลียนแบบเพื่อหลีกเลี่ยงภาษีตาม					
11. บุคคลผู้มีอำนาจปกครองประเทศ มักไม่ประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนในเรื่องการเสียภาษี อากร					
12. ระบบการให้บริการชำระภาษี ยุ่งยาก สลับซับซ้อน เข้าใจยาก					

คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ปานกลาง	ค่อนข้าง ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
13. ผู้ให้บริการตอบปัญหาทางโทรศัพท์ (Call Center) มักตอบปัญหาโดยไม่ได้ให้ข้อมูลที่ชัดเจน และประชาชน ต้องใช้เวลานานในการรอสาย					
14. เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการรับชำระภาษี มีความเป็น กันเองและยินดีในการให้บริการ					
15. เจ้าหน้าที่มักเลือกปฏิบัติกับประชาชนผู้เสียภาษี					
16. จำนวนของเจ้าหน้าที่ที่จะให้บริการในการรับชำระ ภาษียังมีไม่เพียงพอ					
17. สิ่งอำนวยความสะดวก ยังมีไม่เพียงพอ อาทิเช่น เก้าอี้นั่ง ที่จอดรถ น้ำดื่ม หนังสือพิมพ์ โทรศัพท์สาธารณะ					
18. ควรจัดให้มีช่องทางในการที่จะยื่นแบบและชำระภาษี อย่างเพียงพอ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีได้มีทางเลือก แทนการไปชำระ ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา					
19. ยังไม่มีการวางระบบงานเสียภาษีให้เป็นแบบจุดเดียว เบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก สะดวกในการเสียภาษี					
20. มีการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ เกี่ยวกับ ระยะเวลาการยื่นแบบและประเภทภาษีที่จะชำระ					
21. กฎหมายภาษีอากรมีบทบัญญัติที่สลับซับซ้อน ยากที่ ประชาชนโดยทั่วไปจะเข้าใจและตีความได้ถูกต้อง					
22. กระบวนการชำระภาษีอากรยุ่งยาก ไม่สะดวกต่อการ เสียภาษี					
23. กฎหมายภาษีอากรมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย จนทำให้ ประชาชนติดตามไม่ทัน					
24. เจ้าหน้าที่มักย่อหย่อนในการบังคับใช้กฎหมาย จนทำ ให้ประชาชนกลัวที่จะหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร					
25. ในประเทศไทยยังมีการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร กันมาก					
26. นิติบุคคลยังมีการจัดทำบัญชี 2 ชุด ในการชำระภาษี					
27. ประชาชนมักแจ้งยอดรายรับต่ำกว่าความเป็นจริง					
28. มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงจากเงินภาษีอากร					
29. มีการประชาสัมพันธ์เพื่อยกย่องประชาชนที่ให้ความ ร่วมมือในการเสียภาษีอากร					

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาววรัชนี หลงสกุล
วันเดือนปีเกิด	31 มีนาคม 2502
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 8/12 ถนนเทอดไทย แขวงบางยี่เรือ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่บริหารงานสรรพากร
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาบางรัก 3 เลขที่ 2 ชั้น 4 อาคารเคซีซี ซอยสีลม 9 ถนนสีลม แขวงสีลม เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร 10500
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2534	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดการทั่วไป) สถาบัน ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2550	ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ